

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Jenna Liikala & Sanna Teerioja

Maatalousyrityksien tulevaisuuden näkymät Karviassa

Opinnäytetyö
Kevät 2023
Agrologi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Agrologi AMK

Tekijä: Jenna Liikala & Sanna Teerioja

Työn nimi alaotsikoineen: Maatalousyrityksien tulevaisuuden näkymät Karviassa

Ohjaaja: Jyrki Rajakorpi

Vuosi: 2023

Sivumäärä: 69

Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyössä selvitettiin karvialaisten maatalousyrityksien tulevaisuuden näkymiä. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä opinnäytetyön tilaajan, Karvian kunnan kanssa. Opinnäytetyössä selvitettiin maatalousyrityksien tulevaisuuden suunnitelmia, taloudellista tilannetta, kustannustennousun vaikutuksia tilan toimintaan sekä yrittäjien työssä jaksamista. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin koko maan sekä Karvian maatalouden kehitystä ja merkitystä.

Opinnäytetyön empiirinen tutkimus toteutettiin 15.2.–3.2023 kvantitatiivisena tutkimuksena Webropolin kautta luodulla internetkyselyllä. Kysely lähetettiin 170 tilalle Karvian maaseutusihteerin välityksellä. Tutkimuksen kohderyhmään kuuluivat kaikki karvialaiset maatalousyritykset, joille kysely oli mahdollista lähettää sähköisesti. Kaikkiaan kyselyyn vastasi 63 maatalousyrittäjää.

Maatalousvaltaisessa kunnassa joka neljäs karvialainen työllistyy alkutuotannossa. Ikääntyvän ikärakenteen myötä tähän on kuitenkin tulossa muutos, sillä tehdyt sukupolvenvaihdokset eivät riitä kattamaan lopettavien tilojen määrää. Vähentyneiden sukupolvenvaihdosten taustalla on tuotannon kannattamattomuus sekä jatkajien puute. Kyselyn perusteella kunnassa on myös tuotantoaan laajentavia tiloja ja tulevaisuudessa on suunnitteilla monenlaisia investointeja.

Joka kolmas maatalousyrittäjä kertoo saavansa tulonsa pelkästään maataloudesta. Maataloustulojen lisäksi yrittäjät saavat mm. palkkatuloja, eläkettä ja tuloja muusta yritystoiminnasta. Myös urakointipalveluiden tarjoaminen ja hyödyntäminen sekä tilojen välinen yhteistyö ovat osa tilojen arkea.

Reilu puolet yrittäjistä kertoi jaksavansa hyvin tai melko hyvin työssään. Erityisesti heikko kannattavuus, työn sitovuus ja henkinen paine alentavat työhyvinvointia.

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Bachelor of Natural Resources, Agriculture and Rural Enterprises

Author/s: Jenna Liikala & Sanna Teerioja

Title of thesis: Prospects for agricultural enterprises in Karvia

Supervisor(s): Jyrki Rajakorpi

Year:2023

Number of pages: 69

Number of appendices: 2

The aim of the thesis was to study the future prospects of agricultural enterprises in Karvia. The research was carried out in collaboration with the client of the thesis, the municipality of Karvia and it covered the future plans and financial situation of the enterprises, impact of rising costs on the operations of the farms and the farm entrepreneurs' ability to cope at work. The theory part of the thesis discusses the development and importance of agriculture in Finland and in Karvia.

The empirical research of the thesis was carried out from 15th February to 3rd March 2023 as a quantitative study using an internet survey created through Webropol. The survey was sent to 170 farms by the rural secretary of Karvia. The target group of the study included all agricultural enterprises in Karvia, to whom it was possible to send the survey electronically. A total of 63 agricultural entrepreneurs responded to the survey.

In the agriculture-dominated municipality of Karvia, every fourth resident is employed in primary production. However, with the aging age structure, this is going to change, as the generation changes that have taken place are not enough to cover the number of farms that are closing down. The reason behind the reduced number of generation changes is the unprofitability of production and the lack of successors. Based on the survey, the municipality has also farms that are expanding their production, and many kinds of investments are planned for the future.

Every third agricultural entrepreneur says that they get their income from agriculture alone. In addition to agricultural income, they receive e.g. salary income, pension and income from other business activities. Offering and utilization of contracting services and cooperation are also part of the daily life of the farms.

More than half of the entrepreneurs said that they cope well or fairly well in their work. In particular, low profitability, commitment to work and mental pressure reduce their well-being at work.

¹ Keywords: agriculture, farm enterprises, future, survey

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	1
Thesis abstract	2
SISÄLTÖ	3
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo	5
1 JOHDANTO	7
1.1 Opinnäytetyön taustaa	7
1.2 Opinnäytetyön tavoitteet.....	7
2 RAKENNEKEHITYS, IKÄRAKENNE JA KANNATTAVUUS	9
2.1 Maatalouden rakennekehitys.....	9
2.2 Ikärakenne	11
2.2.1 Sukupolvenvaihdokset Suomessa	12
2.2.2 Ikärakenteeseen vaikuttavat tukijärjestelmät.....	13
2.3 Kustannuskriisi ja tuotannon kannattavuus	14
2.3.1 Maatalouden tuotantovälineiden ostohintaindeksit.....	16
2.3.2 Tuottajahinnat	18
2.3.3 Kannattavuus	19
3 MAATALOUSYRITTÄJIEN JAKSAMINEN	22
4 MAATALOUDEN TULEVAISUUDEN SKENAARIOT.....	24
5 MAATALOUS KARVIASSA	26
5.1 Karvian kunta	26
5.2 Maatalouden kehitys Karviassa.....	26
5.3 Maatalouden nykytila Karviassa	29
5.3.1 Maatalousyritykset ja -yrittäjät.....	29
5.3.2 Tuotantomäärät.....	31
5.3.3 Maatalousmaan käyttö	34
6 TUTKIMUSMENETELMÄT	36
6.1 Tutkimusmenetelmän valinta.....	36

6.2 Tutkimusaineiston käsittely	36
7 TUTKIMUSTULOKSET	38
7.1 Kyselyyn vastanneiden maatalousyrittäjien taustatiedot	38
7.2 Kyselyyn vastanneiden maatalousyrietyksien taustatiedot.....	40
7.2.1 Yritysmuoto.....	42
7.2.2 Työntekijät.....	42
7.2.3 Maatilayrityksen liikevaihto ja muut tulot	43
7.3 Tulevaisuuden suunnitelmat.....	45
7.3.1 Investoinnit.....	47
7.3.2 Kustannusten nousun vaikutukset	49
7.3.3 Sukupolvenvaihdokset Karviassa	50
7.4 Urakointipalvelut ja yhteistyö.....	51
7.5 Maatalousyrietyksen sijainti ja tilusrakenne.....	52
7.6 Yrittäjien jaksaminen	54
7.7 Kyselyn kommentit	57
8 YHTEENVETO	59
LÄHTEET	64
LIITTEET	69

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Maatilayritysten lukumäärä tuotantosuunnittain.....	10
Kuvio 2. Maataloudesta verovelvollisten lukumäärä ikäluokittain.....	12
Kuvio 3. Maatalouden tuotantovälineiden ostohintaindeksit.....	17
Kuvio 4. Maatalouden tuottajahintaindeksit.....	19
Kuvio 5. Kasvinviljelytilojen kannattavuuskehitys 2010–2022.....	20
Kuvio 6. Kotieläintilojen kannattavuuskehitys 2010–2022.....	21
Kuvio 7. Maatalouden tulot Karviassa vuonna 1984.....	28
Kuvio 8. Alkutuotannon työpaikkojen osuus (%).....	29
Kuvio 9. Ikäjakauma (%) (n=63).....	39
Kuvio 10. Koulutustaso (%): vastanneet Karvialaiset tilat (n= 69), Satakunta ja koko maa ...	40
Kuvio 11. Maa-alueiden jakautuminen kokoluokittain (n=63).....	41
Kuvio 12. Yritysmuoto (%) (n=63).....	42
Kuvio 13. Ammattitaitoisten työntekijöiden saatavuus (%) (n=62).....	43
Kuvio 14. Liikevaihto (%) (n=63).....	44
Kuvio 15. Tilan yrittäjien muut tulot maataloustulojen lisäksi (%) (n=76).....	44
Kuvio 16. Sivuelinkeinot (%) (n=79).....	45
Kuvio 17. Suunnitelmat tuotannon suunnasta (%) (n=63).....	46
Kuvio 18. Tuotannon muutosten jälkeen työllistyminen (%) (n=27).....	47
Kuvio 19. Tehdyt investoinnit viimeisen viiden vuoden aikana (%) (n=87).....	48

Kuvio 20. Suunnitellut investoinnit seuraavan viiden vuoden aikana (%) (n=93).....	48
Kuvio 21. Sukupolven vaihdoksen ajankohtaisuus (%) (n=52).	51
Kuvio 22. Maatalousyrityksen sijainti Karviassa (%) (n=63).....	53
Kuvio 23. Peltöjen saatavuus (%) (n=63).....	54
Kuvio 24. Koetko jaksavasi työssäsi? (%) (n=65). 5=Jaksan hyvin 1=En jaksaa hyvin.	55
Kuvio 25. Koetko pystyväsi irtautumaan työstä riittävästi? (%) (n=65).....	56
Taulukko 1. Maatalous- ja puutarhayritysten määrä 2010–2022.	30
Taulukko 2. Karvialaisten tilojen määrä tuotantosunnittain vuosina 2014–2021.	31
Taulukko 3. Lypsykarjatilojen määrä ja maidontuotanto Karviassa.....	33
Taulukko 4. Lihantuotanto Karviassa	34
Taulukko 5. Maatalousmaan määrä ja jakautuminen Karviassa	35
Taulukko 6. Vastanneiden osuus Karvian maatilayrityksistä.....	38

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön taustaa

Suomessa maatalouden rakennekehityksen seurauksena maatilojen lukumäärä vähenee muutaman prosentin vuositahtia (Maa- ja metsätalousministeriö (MMM), 2022). Samalla keskimääräiset tilakoot kasvavat, mikä puolestaan kertoo lopettavien tilojen käytössä olleen maatalousmaan siirtyvän jatkavien tilojen viljelykseen. Myös tuotantosuunnan muutokset ovat tärkeä osa rakennekehitystä (Luonnonvarakeskus (Luke), 2022b). Tuotantosuuntaakohtaisesti tarkasteltuna tilojen vähentyminen ei siis kerro suoraan maataloustoiminnan lopettamisesta, vaan esimerkiksi moni lypsykarjatalouden lopettava tila jatkaa muun nautakarjatalouden tilana tai kasvinviljelytilana.

Maatalousyrittäjien keski-ikä on myös osa rakennemuutosta (Väre ym., 2022). Maatalous- ja puutarhayrityksien ensisijaisista viljelijöistä joka viides on eläkeiän saavuttaneita. Tuotantosuunnittain tarkasteltuna vanhimmat viljelijät löytyvät kasvinviljelytiloilta. Nuorimmat viljelijät löytyvät kotieläintiloilta (Luke, 2022b).

Osansa maatilojen tulevaisuuden suunnitelmiin ovat tuoneet niin Covid19-pandemian kuin Venäjän ja Ukrainan välisen sodan myötä nousseet kustannukset sekä haasteet joidenkin tuotantopanosten saatavuudessa (Aalto-Setälä ym., 2022). Näillä on ollut vaikutusta tilojen toimintaan, suunnitelmiin ja kannattavuuteen. Maatalouden heikosta kannattavuudesta on tullut viime aikoina kansallinen huolen aihe, sillä maatalouden kannattavuuskriisi vaikuttaa esimerkiksi huoltovarmuuteen (Tauriainen, 2022, s. 65).

1.2 Opinnäytetyön tavoitteet

Karviassa jätettiin toukokuussa 2020 valtuustoaloite opinnäytetyön teettämisestä (Karvian kunta, 2020, § 22). Valtuustoaloitteen pohjalta päätettiin teettää kattava tutkimus mm. karvialaisten maatilayrityksien tulevaisuuden suunnitelmista ja taloudellisista näkymistä.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin karvialaisille maatalousyrittäjille sähköisesti lähetetyn kyselyn kautta. Tarkoituksena oli kerätä kyselyn avulla ajantasaisia ajatuksia maatalousyrittäjien

tilanteesta mahdollisimman monelta maatalousyrittäjältä. Kyselyn avulla voitiin selvittää maatalousyrittäjien tulevaisuuden suunnitelmia, taloustilannetta, työllistävää vaikutusta (ympäri- vuotiset työntekijät ja sesonkityöntekijät) ja yrittäjien työssäjaksamisen tasoa. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mihin suuntaan vahvasti maatalousvaltaisessa kunnassa sijaitsevat maatilat ovat tuotantoaan ohjaamassa ja voisiko kunta jotenkin tukea yrittäjiä. Yrittäjät saivat kertoa kyselyn vapaan sanan kohdissa omista ajatuksistaan, toiveistaan ja ideoistaan. Kyselyn avulla pyrittiin selvittämään esimerkiksi sitä, puuttuuko alueelta tarpeellisia palveluita tai rajoittaako jokin tekijä alueella yritystoimintaa.

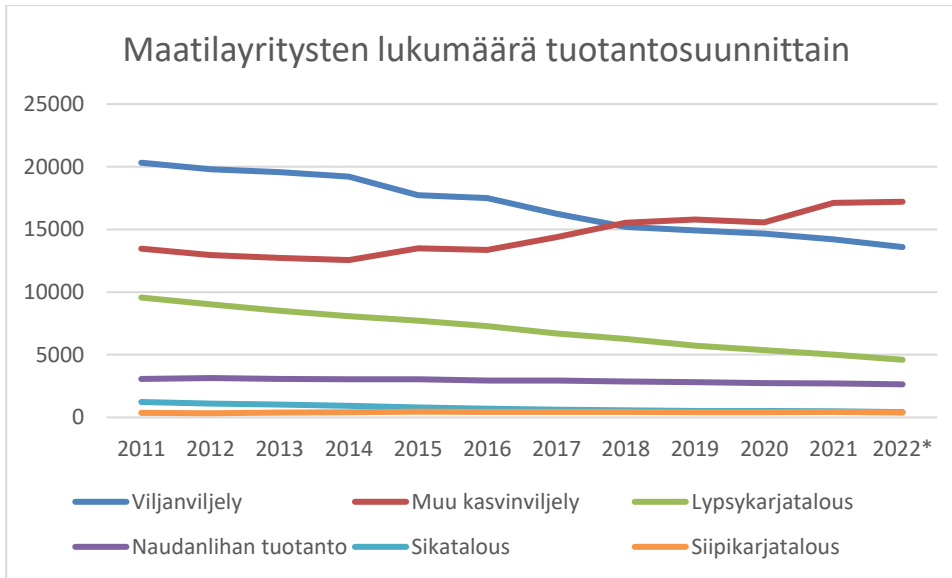
2 RAKENNEKEHITYS, IKÄRAKENNE JA KANNATTAVUUS

2.1 Maatalouden rakennekehitys

Suomessa oli vuonna 2022 ennakkotietojen mukaan 43 611 maatalous- ja puutarhayritystä (Luke, 2022b). Näin ollen tilojen määrä väheni 1 078 tilalla edelliseen vuoteen verrattuna. Maatalousyrityksistä suurin osa oli kasvinviljelytiloja. Tarkemmin tarkasteltaessa kasvinviljelytilat voitiin jakaa viljatiloihin sekä muihin kasvinviljelytiloihin (Luke, i.a.-e). Vuoden 2022 ennakkotietojen mukaan viljatiloja oli Suomessa 13 589 kpl ja muita kasvinviljelytiloja 17 205 kpl.

Tarkasteltaessa maatilojen määriä tuotantosunnittain (kuvio 1) voidaan huomata erityisesti lypsykarjatilojen vähentyminen (Luke, i.a.-e). Niiden määrä laski edellisvuodesta 416 tilalla 4 599 tilaan (Luke, 2022b). Vaikka lypsykarjatilojen määrä vähenee tasaisesti, on niiden keski- koko kasvanut. Kehityksen myötä tuotanto on pysynyt ennallaan (Lehtonen ym., 2017, s. 11).

Vuonna 2010 lypsykarjataloilla oli peltopinta-alaa viljelyksessä keskimäärin 50 hehtaaria (Luke, i.a.-g). Keskimäärin peltopinta-alan määrä on kasvanut vuosittain. Se oli 64 ha vuonna 2015 ja 94 ha vuonna 2022. Myös lypsylehmien keskimäärä tiloilla on kasvanut (Luke, i.a.-a). Vielä vuonna 2000 lypsykarjataloilla on ollut keskimäärin 15 lypsylehmää. Vuonna 2010 lypsylehmiä on ollut tilalla keskimäärin 24 kpl ja vuonna 2015 niitä oli 33 kpl/tila. Lypsylehmien keskimäärä tiloilla on noussut vuonna 2022 49 lypsylehmään. Tilojen keskikoon kasvu on seurausta ennen kaikkea siitä, että yleisimmin lopettavat kotieläintilat ovat olleet kooltaan keskimääräistä pienempiä (Lehtonen ym., 2017, s. 54).

Kuvio 1. Maatilyritysten lukumäärä tuotantosuunnittain (Luke, i.a.-e).

Saman suuntainen kehitys on havaittavissa tarkasteltaessa maatalouden rakennekehitystä yleisesti, ilman tuotantosuuntaakohtaista tarkastelua (Luke, 2022b). Maatilojen määrä väheni vuodesta 2021 vuoteen 2022 mennessä 1 078 tilalla. Maatalousmaan eli viljeltävän peltopinta-alan määrä on kuitenkin pysynyt ennallaan 2,27 miljoonassa hehtaarissa. Vaikka nykyinen kehityskulku onkin tilakokojen sekä tuotannon kasvaminen, kuluttajaintrendien suosimat luomu ja lähiruoka tuovat joillekin tiloille mahdollisuuden erikoistumiseen sekä lyhyellä arvoketjulla tuotettuun lisäarvoon (Lehtonen ym., 2017, s. 54).

Lisäksi tuotantosuuntien ja tuotantohaarojen muutokset ovat olennainen osa rakennekehitystä (Lehtonen ym., 2017, s. 11). Yleisimmin tuotantosuuntien muutokset tapahtuvat, kun kotieläintuotanto vaihdetaan kasvintuotantoon. Kuitenkin myös kotieläintuotannon sisällä tapahtuu muutoksia, kun esimerkiksi maidontuotannosta siirrytään naudanlihan tuotantoon tai yhdistelmäsiikalat erikoistuvat lihasikojen kasvatukseen.

Rakennekehityksen myötä yhä suurempi, edelleen kasvava osuus maataloustuotteista tuotetaan suurilla ja kasvavilla maatiloilla (Lehtonen ym., 2017, s. 8). Tämä on johtanut tuotannon alueelliseen keskittymiseen, erityisesti kotieläintuotteiden kohdalla. Alueellisen keskittymisen etuina voidaan nähdä tilojen mahdollisuus hyödyntää mm. alueen vahvaa osaamista, ostopalveluita ja saatavilla olevaa viljelysmaata. Viimeisen 10–15 vuoden aikana investoinnit ja

tuotanto ovat jatkaneet vahvistumistaan alueilla, joissa tuotantoa on ollut runsaasti jo ennestään. Tuotannon keskittymisen myötä elintarvikelaitosten ja jalostuslaitosten, kuten meijereiden ja teurastamoiden, määrät ovat vähentyneet ja koot kasvaneet. Kasvintuotannossa investoinnit ja tuotanto jakautuvat tasaisemmin, sillä sidos peltomaahan on kiinteämpi. Kuitenkin myös kasvintuotannossa on merkkejä siitä, että kasvava osuus ruoka- ja rehuteollisuuden tarvitsemista raaka-aineista tuotetaan perinteisesti vahvoilla tuotantoalueilla.

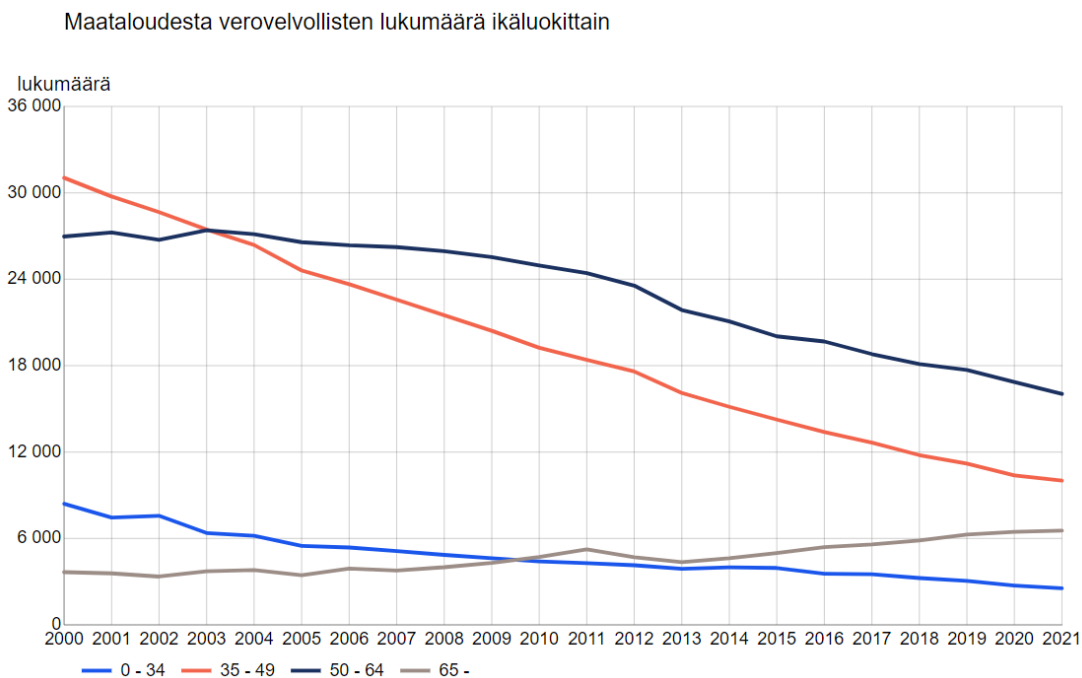
On yleistä, että maatalouden investoinnit korvaavat samalta alueelta tai muualta maasta poistuvaa tuotantokapasiteettiä, jota poistuu erityisesti kotieläintilojen lopettaessa (Lehtonen ym., 2017, s. 54). Näin ollen peltoalaa ei siis välttämättä vapaudu suoranaisesti laajentavalle kotieläintilalle. Laajentavat tilat voivat kuitenkin hyötyä peltoalasta esimerkiksi lannanlevityssopimusten tai muunlaisen yhteistyön kautta. Tällainen yhteistyö vähentää laajentavan tilan tarvetta sitoa pääomaa peltojen hankintaan.

2.2 Ikärakenne

Maatalousyrittäjien ikärakenteessa on nähtävissä yleinen eliniän pidentyminen, aktiivisten työvuosien lisääntyminen sekä teknologian kehittyminen (Väre ym., 2022). Muutokset mahdollistavat työuran ja viljelyn jatkamisen aiempaa vanhemmaksi. Monet tekijät, kuten poliittiset päätökset ja taloudelliset syyt, mahdollistavat ja kannustavat työuran jatkamiseen aiempaan pidempään. Nykyinen ikärakenteen kehitys tukee siis poliittista tavoitetta pidentää väestön työurien pituutta. Toisaalta toinen poliittinen tavoite on helpottaa nuorten työelämän aloittamista, jolloin nämä tavoitteet ovat ristiriidassa keskenään.

Maatalous- ja puutarhayrityksien ensisijaisista viljelijöistä tällä hetkellä joka viides on yli 65-vuotias (Väre ym., 2022). Tämä tarkoittaa, että yhä useampi jatkaa viljelyä vielä eläkeiän saavuttamisen jälkeen. Ikääntyneiden viljelijöiden osuus on viimeisimpien vuosien aikana kasvanut kaikissa tilakokoluokissa, ei ainoastaan pienemmillä tiloilla. Päätuotantosuunnittain tarkasteltuna ikääntyneitä viljelijöitä on eniten viljanviljelyä, muuta kasvinviljelyä, avomaatuotantoa tai kasvihuonetuotantoa harjoittavien viljelijöiden joukossa. Eniten nuoria viljelijöitä on kotieläintiloilla (Luke, 2022b).

Alla olevan kuvaajan (kuvio 2) avulla voidaan todeta maanviljelijöiden keski-ikänsä olevan noususuuntainen. Vuonna 2021 maanviljelijöiden keski-ikä oli 53 vuotta, kun vuonna 2000 se oli 47 vuotta (Tilastokeskus, 2023b). Tällä ajanjaksolla yli 65-vuotiaiden viljelijöiden ikäryhmä on ainoa, jonka määrä on kasvanut. Vuonna 2000 yli 65-vuotiaiden osuus suomalaisista maanviljelijöistä oli 5 %. Heidän osuutensa kasvoi lähes 20 %:iin vuonna 2021. Samanaikaisesti alle 35-vuotiaiden viljelijöiden osuus pienentyi. Vuonna 2021 ikäryhmän osuus oli enää 7 % kaikista maanviljelijöistä.

Kuvio 2. Maataloudesta verovelvollisten lukumäärä ikäluokittain (Tilastokeskus, 2023b).

2.2.1 Sukupolvenvaihdokset Suomessa

Keskeinen syy viljelijöiden ikääntymiseen on sukupolvenvaihdoksien vähentyminen (Väre ym., 2022). Ilmiö on tuttu niin EU:ssa kuin muissakin kehittyvissä maissa. Sukupolvenvaihdoksella tarkoitetaan pääsääntöisesti luopujan elinaikana maatalon toiminnan siirtämistä jatkajalle (Verohallinto, 2018). Tämä voidaan tehdä joko kauppana, vaihtona, lahjana tai muulla vastikkeellisella luovutuksella. Vastikkeellisella luovutuksella tarkoitetaan kaikkia myyjän suorittamia rahanarvoisia suorituksia, jotka ovat kaupan ehtona. Tällaisia ovat esimerkiksi myyjälle rahana maksetun kauppahinnan lisäksi mm. myyjän velat, jotka siirtyvät ostajan

vastattavaksi, myöhemmin myyjälle suoritettavat edut, kuten syytinki tai eläke tai ostajan myyjälle vaihdossa antama omaisuus. Näissä tapauksissa vastikkeeksi katsotaan omaisuuden käypä arvo. Yleisimmin sukupolvenvaihdos toteutetaan lahjaluonteisena kauppana eli kaupan ja lahjan välimuotona.

Maatalousyriyksiön sukupolvenvaihdoksia ei varsinaisesti tilastoida, mutta on arvioitu, että vuosien 2010–2019 aikana niitä on tehty keskimäärin vuosittain vajaat 500 kpl (Väre ym., 2022). Mikäli oletettaisiin, että tiloilla tehdään sukupolvenvaihdos 30 vuoden välein, tarkoittaisi se, että vuosittain toiminnan tulisi siirtyä jatkajalle 1 300 tilalla, jotta tilojen määrä ei vähenisi. Tällä hetkellä vuosittain tehtävien sukupolvenvaihdosten tahti ei siis riitä säilyttämään nykyistä tilamäärää. Maltillinen tilamäärien väheneminen ei ole ongelma rakennekehityksen näkökulmasta, mutta sektorin uudistumiseen ja pitkän aikavälin kehitysnäkymiin on syytä kiinnittää huomiota. Kuvattu kehitys on huolestuttava, sillä nuoret viljelijät ovat tutkitusti aktiivisempia kehittämään tilaansa.

Suomessa maatalousyriyksiön sukupolvenvaihdokset on tehty perinteisesti oman perheen jäsenten tai sukulaisten kesken (Väre ym., 2022). Aina jatkajaa ei kuitenkaan löydy seuraavasta sukupolvesta. On havaittu, että perinteisten sukupolvenvaihdosten lisäksi myös ylisukupolvisiin sukupolvenvaihdoksiin voi löytyä kiinnostusta. Lisäksi maatalousalan ulkopuolelta tulevilla on huomattu olevan kiinnostusta lähteä maatalousalalle, jopa ilman maatalous-taustaa. Viljelijäperheen ulkopuolelle myydessä voi haasteeksi kuitenkin muodostua rahoituksen järjestäminen.

2.2.2 Ikärakenteeseen vaikuttavat tukijärjestelmät

Yksi EU:n maatalouspolitiikan tavoitteista on nuorten viljelijöiden sekä sukupolvenvaihdoksien tukeminen (Väre ym., 2022). Euroopan unioni määrittelee nuorten viljelijöiden ikäraajaksi 40 vuotta. Vuosien 2023–2027 CAP-suunnitelman tavoitteena on helpottaa nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamista. Keinovalikoima koostuu mm. aloitustuesta, korotetusta investointituesta, nuoren viljelijän tulotuesta ja verohelpotuksista. Näiden lisäksi uutta yrittäjää tuetaan neuvonnan ja hankkeiden avulla.

Vaikka aloittavien viljelijöiden tukemiseksi tarkoitettu keinovalikoima pysyy ennallaan, on keinoissa monia parannuksia (Väre ym., 2022). Esimerkiksi tulotuen hehtaarirajaa, aloitustuen määrää ja korkotuen maksimimäärää on nostettu. Myös korotettua investointitukea on mahdollista saada aiempaa pitempään sukupolvenvaihdoksen jälkeen. Pidentetty aikaraja mahdollistaa tilakauppojen jälkeen nuorille viljelijöille lisää sopeutumisaikaa ennen investointipäätöksiä.

Vaikka ikääntyvän ikärakenteen tuomia haasteita on jälleen pyritty lieventämään CAP-uudistuksessa, jatkuu pinta-alaperusteisten tukien perinne (Väre ym., 2022). Tällaiset tukimuodot kannustavat ikääntyneitä viljelijöitä jatkamaan, mikä puolestaan jäykistää peltomarkkinoita ja hidastaa rakennekehitystä. Ristiriitaiset poliittiset tavoitteet ja niiden edistämiseksi tarkoitetut toimet syövät toisiltaan tehokkuutta. Työuran pidentämiseen kannustava politiikka mahdollistaa eläkkeellä olon sekä yrittämisen yhdistämisen. Lisäksi viljelyn jatkamiseen kannustaa mahdollisuus kerryttää eläkettä 68-vuotiaaksi saakka. Viljelyn jatkaminen on monille taloudellisista syistä mielekäästä, sillä viljelijöiden keskimääräinen työeläke on usein pieni.

Ennen vuotta 2015 yli 65-vuotiaat eivät saaneet useimpia tukia, joita maanviljelijöille maksettiin (Lehtonen ym., 2017, s. 13). Muuttuneiden tukiehtojen mukaan ikä ei kuitenkaan ole enää esteenä tukien maksulle, mikä on johtanut yli 65-vuotiaiden viljelijöiden osuuden kasvamiseen. Lisäksi ikääntyvien viljelijöiden osuuden kasvamiseen vaikuttavat maatalouden varhaiseläkejärjestelmän eli luopumistuen muutokset (Väre ym., 2022). Luopumistuen ikärajaa nostettiin vuonna 2015, ja tuen myöntäminen päättyi vuonna 2018. Tuki uudistusten vuoksi tukijärjestelmässä ei ole enää luopujille kannustinta sukupolvenvaihdoksien tekemiseen tai peltosten luovuttamiseen tuotantoon jatkaville tiloille. Tukiehtojen muutoksilla on ollut siis peltomarkkinoita ja niin edelleen rakennekehitystä jarruttava vaikutus (Lehtonen ym., 2017, s. 13).

2.3 Kustannuskriisi ja tuotannon kannattavuus

Maataloudelle tärkeiden tuotantopanoksien kuten lannoitteiden, energian ja rehujen hinnat lähtivät voimakkaaseen nousuun vuoden 2021 puolessavälissä (Luke, 2023c). Ne ovat kuitenkin vain osa tilan taloutta (Lehtonen, 2023). Omavaraisuudella sekä ennakkoinnilla on ollut iso merkitys tilojen talouteen. Osa tiloista hankki tuotantopanoksia alkuvuodesta 2021, jolloin

tuotantopanosten hintojen raju nousu ei ollut vielä alkanut. Myös rehujen hinnat nousivat vauhdilla, ja siksi rehuomavaraisuudella on ollut suuri vaikutus. Kaikkeen ei kuitenkaan voinut varautua ennakoimalla. Mikäli tiloilla esimerkiksi oli talvella 2022 voimassa edullinen ja pitkäaikainen sähkösovimus, oli sillä suuri merkitys sähkökulujen suuruuteen.

Kustannusnousut ovat kohdistuneet erityisesti muuttuviin kustannuksiin eli kustannuksiin, joiden määrä muuttuu tuotannon määrää muuttamalla (Arovuori, 2023). EU:n maataloustuottajat reagoivat tuotantopanosten kallistumiseen vähentämällä niiden käyttöä. Samanlaista reagointia ei kuitenkaan ollut havaittavissa Suomessa, mikä voi selittyä nopeasti nostetuilla tuottajahinnoilla. Eniten tuottajahintojen korotuksesta hyötyivät viljelijät, jotka pystyivät parantamaan tuottavuutta joko kasvaneen tuotoksen avulla tai vähentämällä tuotantopanoksia. Kustannuskriisi on vaikuttanut kaikkien tilojen tuotantoon yhtä voimakkaasti, ja polarisaatio hyvin ja heikommin pärjäävien tilojen välillä on kasvanut entisestään (Lehtonen, 2023).

ProAgrian kehityspäällikkö Petri Koivisto kertoo Maaseudun tulevaisuus -lehdessä toisten maitotilojen tehneen huipputulosta (Lehtonen, 2023). Siihen, kuinka voimakkaasti kustannusten nousu on vaikuttanut tilan talouteen, vaikuttaa moni tekijä. Esimerkiksi lypsykarjatiloiilla on ollut suuri merkitys sillä, minkä meijerin tuottajia tilat ovat. Pienillä meijereillä ei ole ollut samanlaisia mahdollisuuksia nostaa tuottajahintoja. Ongelmia tuottajahintojen nostamiseen ovat aiheuttaneet suuri private label -tuotteiden osuus ja pitkät sopimukset kauppojen kanssa. Maidon tuottajahintojen prosentuaalinen nousu ei ole ollut lähellekään samansuuruisia kuin tuotantopanosten, mutta myydyt maitomäärät ovat suuria ja myyntitulojen osuus liikevaihdosta iso.

Naudanlihan tuottajahintoja ei pystytty nostamaan prosentuaalisesti yhtä paljon kuin maidon (Lehtonen, 2023). Kuluttajahintojen noston takia kulutus laski, eikä liha mennyt kaupaksi. Tämä johti teurastamoiden tukkeutumiseen, eivätkä eläimet liikkuneet kasvattamoilta eteenpäin teurastamoille. Kun isot eläimet jäävät syömään tilan rehuvarastoja, on sillä loppukasvattamoiden kannattavuudelle iso merkitys. Pahimmassa tapauksessa eläinten haku viivästyy niin, että eläimistä tulee liian vanhoja, jolloin ne eivät enää kerrytä tukia.

Suurimmat haasteet sikatiloilla on ollut niillä tiloilla, joilla on käytössään vähän pinta-alaa ja ruokinta perustuu ostorehuihin (Lehtonen, 2023). Päätuotteiden ja tuotantopanosten

hintamuutokset vaikuttavat varsin herkästi sikatilojen yrittäjätuloon (Luke, 2022a). Vuoden 2021 heikko sato ja rehukustannusten nousu heikentävät entisestään kannattavan tuotannon edellytyksiä.

Viljatililla ennakkoon hankitut tuotantopanokset sekä sadon myyminen oikeaan aikaan ovat parantaneet kannattavuutta (Lehtonen, 2023). Tuotantopanosten käytössä ei ole tapahtunut suuria muutoksia, mistä voidaan päätellä tuottajahintojen nousun olleen tuottajien näkökulmasta riittävä kannustin tuotantopanosten hankkimiseen kohonneista kustannuksista huolimatta (Arovuori, 2023). Kuluvan vuoden näkymiä on vaikea ennakoida, sillä vaikka lannoitteiden, polttoaineiden ja sähkön hinnat ovat laskusuuntaisia, myös viljan hinta laskee (Lehtonen, 2023).

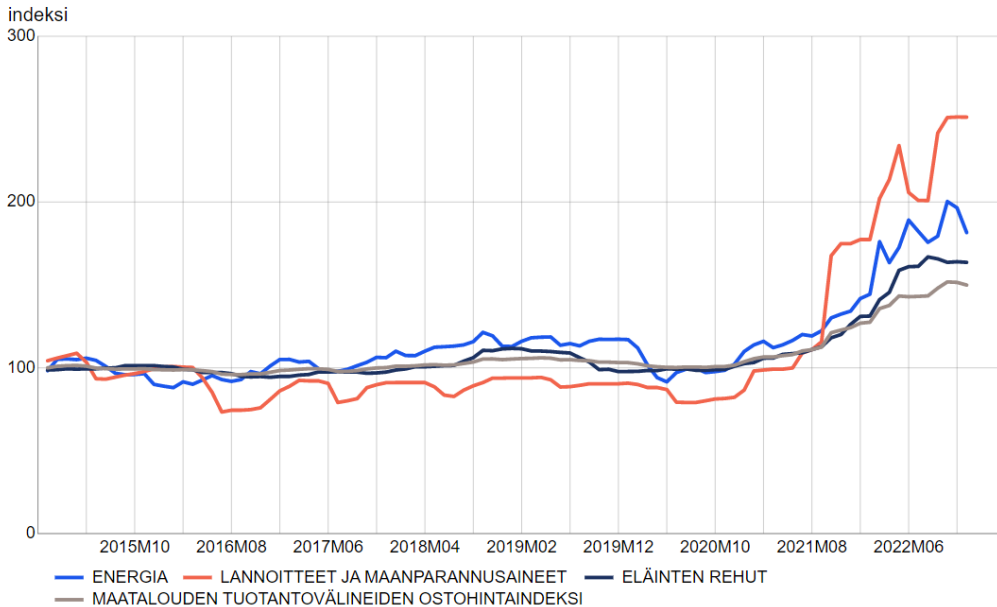
Seuraavaksi tarkastellaan maatalouden tuotantovälineiden ostohintaindeksien, tuottajahintojen sekä kannattavuuden kehitystä. On hyvä huomioida, että vuoden 2022 tilastot ovat vielä ennakkotietoja (Arovuori, 2023). Valmistuvat vahvistetut tilastot voivat poiketa käsitellyistä ennakkotiedoista. Toteutunut markkinakehitys sekä käytettävissä olevat vahvistetut tilastotiedot kuitenkin puoltavat ennakkotietojen perusteella muodostettua kehitystä.

2.3.1 Maatalouden tuotantovälineiden ostohintaindeksit

Tuotantopanosten hinnat ovat reagoineet rajusti ensin globaalin pandemian ja sittemmin Venäjän ja Ukrainan sodan aiheuttamiin tarjontahäiriöihin (Aalto-Setälä ym., 2022). Pitkittyneen sodan nostama epävarmuus ylläpitää epävarmuutta myös markkinoilla, eikä pandemian aiheuttamista häiriöistä toimintaketjussa sekä kansainvälisessä kaupankäynnissä ole vielä selvitty.

Alla oleva kuvaaja (kuvio 3) esittää maatalouden tuotantovälineiden, energian, lannoitteiden ja maanparannusaineiden sekä eläinten rehujen ostohintaindeksit (Tilastokeskus, 2023c). Syksystä 2020 maatalouden tuotantopanoksien hinnat ovat nousseet yhtäjaksoisesti. Ennätyksellisen suuri tuotantopanosten hintojen nousu alkoi vuoden 2021 toisella puolikkaalla. Tuotantopanosten nousseet kustannukset kurittavat erityisesti jo ennestään heikossa taloustilanteessa olevia tiloja (Aalto-Setälä ym., 2022).

Maatalouden tuotantovälineiden ostohintaindeksi (2015=100) 2015M01-2022M12

Kuvio 3. Maatalouden tuotantovälineiden ostohintaindeksit (Tilastokeskus, 2023c).

Vaikka Suomessa perustuotteiden, kuten viljan, lihan ja maidon, omavaraisuusaste on korkea, on niiden tuotanto riippuvainen tuotantopanoksista (Aalto-Setälä ym., 2022). Näin ollen tuotantopanosten korkea hinta ja niukkuus aiheuttavat epävarmuutta omavaraisuuteen. Sota nosti esille erityisesti eurooppalaisten riippuvuuden Venäjältä tuodusta energiasta, lannoitteista ja rehuista. Lannoitteiden hintojen nousu on ollut voimakkainta (Tilastokeskus, 2023c). Niiden hinnat nousivat 46 % vuoden 2022 viimeisellä neljänneksellä, kun hintoja verrataan vuodentakaiseen hintatasoon. Hinnat nousivat pandemiaa edeltäneeseen hintatasoon nähdessä lähes kolminkertaisiksi. Lannoitteiden hinnat ovat jatkaneet nousuaan siitäkin huolimatta, että lannoiteraaka-aineiden sekä maakaasun hinnat ovat kääntyneet laskuun vuoden 2022 loppua kohden. Kasvinsuojeluaineiden hinnat nousivat vuodessa 13 %.

Myös energian hinnat ovat nousseet ennätystasolle (Tilastokeskus, 2023c). Vuodessa sähkön hinta nousi 46 % ja polttoaineiden hinnat nousivat 45–52 %. Polttoaineiden hinnat olivat korkeimmillaan kesällä 2022, toisin kuin sähkön, jonka hinnan nousu kiihtyi loppuvuotta kohti. Vuonna 2022 energian hinnat nousivat loka-joulukuussa yhteensä 46 %. Erityisesti kohooneet energian hinnat koettelevat kasvihuonetuotantoa (Luke, 2023a).

Viljan hintojen myötä myös rehukustannukset ovat kasvaneet (Aalto-Setälä ym., 2022). Rehuseosten hinnat ovat nousseet vuoden 2022 aikana 36 % ja rehuviljojen hinnat nousivat viidenneksen (Tilastokeskus, 2023c). Rehuviljojen hinnat kääntyivät laskuun vuoden 2022 toisella puolikkaalla. Hintapainetta helpotti hyvä viljasato ja Ukrainan viljakäytävän avautuminen. Rehuseoksien hinnat pysyivät edellisen vuosineljänneksen tasolla (Aalto-Setälä ym., 2022). Markkinat myös sopeutuvat sodan pitkittyessä, mikä johtaa hintojen tasaantumisen. Näin ollen niin tuottaja- ja kuluttajahinnat kuin tuotantopanostenkin hinnat voivat jäädä pitkäksi aikaa korkeammalle tasolle kuin hintataso oli ennen koronapandemian alkamista.

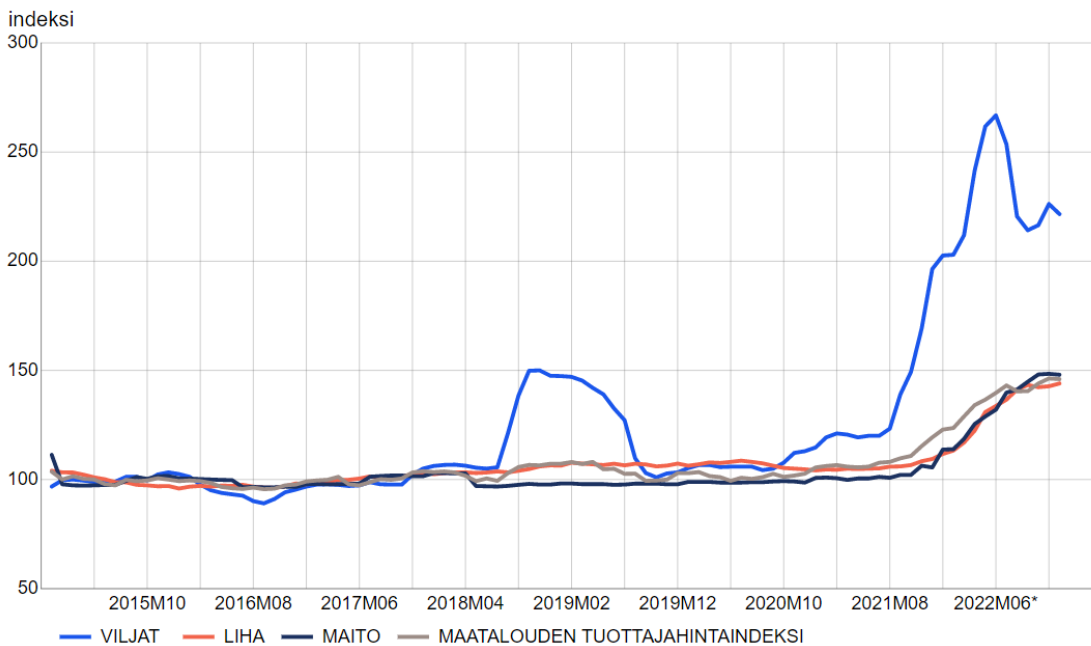
2.3.2 Tuottajahinnat

Maataloustuotteiden hintamuutokset olivat vuonna 2022 poikkeuksellisia (Luke, 2023c). Kaikkien päätuotteiden tuottajahinnat kohosivat kohonneiden tuotantopanosten seurauksena. Voimakkainta tuottajahintojen nousu oli vehnällä, jonka hinta lähti nousuun vuoden 2021 lopulla. Vehnän hinta oli korkeimmillaan vuoden 2022 keväällä. Osaltaan vehnän korkeaan tuottajahinnan nousuun vaikutti vuoden 2021 heikko sato. Rukiin tuottajahintojen kasvu ajoittui noin puoli vuotta myöhäisemmäksi eli vuoden 2022 kesään. Kotieläintuotteiden tuottajahintojen nousu oli kuitenkin hyvin hidasta verrattuna tuotantopanosten nousuun. Kotieläintuotteiden hinnat alkoivat nousta vasta keväällä 2022 eli melkein vuotta tuotantopanosten hintojen nousun jälkeen. Vuonna 2022 tuottajahinnat nousivat vuoden 2021 hintatasoon verrattuna seuraavasti: maito + 25 %, sonninsiha + 22 %, sianliha + 27 %, broilerinliha + 28 % ja elintarvikekaura + 76 %. (Luke, 2023b).

Alla olevaa kuvaajaa (kuvio 4) tarkastelemalla voidaan todeta, että tuottajahintaindeksit ovat kulkeneet tasaisesti vuodesta 2015 alkaen aina vuoteen 2021 (Tilastokeskus, 2023a). Poikkeuksena on viljojen kohonnut tuottajahintaindeksi vuonna 2018–2019. Kuvaaja havainnollistaa hyvin tuottajahintojen merkittävän nousun kesällä ja syksyllä 2021. Kuten kuvaajasta voidaan todeta, sota on nostanut erityisesti viljan tuottajahintoja (Aalto-Setälä ym., 2022). Tämä johtuu siitä, että maailmanmarkkinoilla on sodan myötä herännyt huoli viljan ja öljykasvien niukkuudesta. Näin ollen tarve varmistaa kotimaisten raaka-aineiden riittävyys on nopeuttanut tuottajahintojen nousua. Tuottajahintojen nousu hidastui vuoden 2022 viimeisellä

neljänneksellä (Tilastokeskus, 2023a). Kotieläintuotteiden tuottajahintojen nousu on kuitenkin kokonaisuudessaan ollut pientä suhteessa kohonneisiin tuotantopanoksiin (Luke, 2023c).

Maatalouden tuottajahintaindeksi (2015=100) 2015M01-2022M12*

Kuvio 4. Maatalouden tuottajahintaindeksit (Tilastokeskus, 2023a).

2.3.3 Kannattavuus

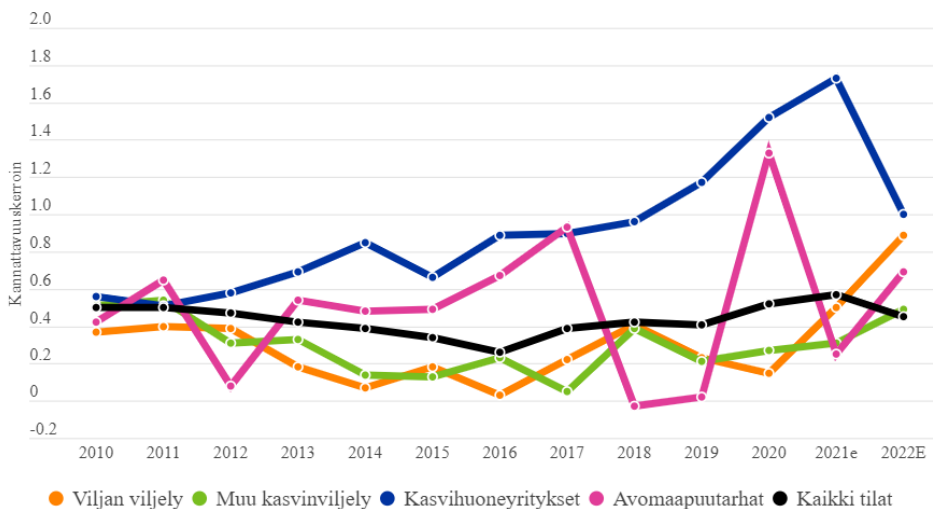
Luken tarkentuneen ennakon mukaan vuoden 2021 maatalouden keskimääräinen kannattavuuskerroin on ollut 0,52:n tasolla (Luke, 2023a). Tämä tarkoittaa, että yrittäjätulo kattaa 52 % oman työn palkkatoiveesta sekä oman pääoman korkotuottotavoitteesta. Keskimääräinen kokonaispääoman tuotto prosentti eli yritykseen sijoitetun pääoman tuottoa kuvaava tunnusluku jäi $-0,2$ prosenttiin. Keskimääräinen yrittäjätulo oli vuonna 2021 ennakkotulosten mukaan n. 23 400 €. Yrittäjätulo saadaan vähentämällä yrityksen kokonaistuloista kustannukset. Vuonna 2021 maatalouden suhteellinen kannattavuus nousi parhaaseen tulokseen sitten vuoden 2007, heikosta sadosta huolimatta. Tähän vaikuttivat kohonneet tuet sekä myyntituotot.

Vuonna 2022 kannattavuuskerroin tippui 0,52:sta 0,44:ään ja kokonaispääoman tuotto prosentti laski $-0,2$:sta $-1,0$:aan (Luke, 2023a). Yrittäjätulo laski reilun viidenneksen vuoden

takaisesta, 18 300 euroon. Yrittäjätulon muodostavat kokonaistuotot kasvoivat n. 20 % ja tuotantokustannukset, ilman palkkavaatimusta sekä oman pääoman korkovaatimusta, kohosivat 27 %.

Kasvinviljelytiloilla kannattavuus parani kohonneista viljelykustannuksista huolimatta kohonneiden tuottajahintojen ja edellisvuotta suuremman sadon ansiosta (Luke, 2023a). Viljelykustannukset kasvoivat erityisesti lannoitteiden ja energian hinnan korotuksista. Kasvihuonetuotannon tuotantokustannukset, erityisesti energian hintakehitys, painavat kasvinviljelytilojen kannattavuutta alaspäin. Alla olevasta kuvaajasta (kuvio 5) voidaan huomata, kuinka voimakkaasti kasvihuoneyrityksien kannattavuus on alentunut ja millainen vaikutus sillä on kaikkien kasvinviljelytilojen kannattavuuteen.

Kasvinviljelytilojen kannattavuuskehitys 2010–2022E

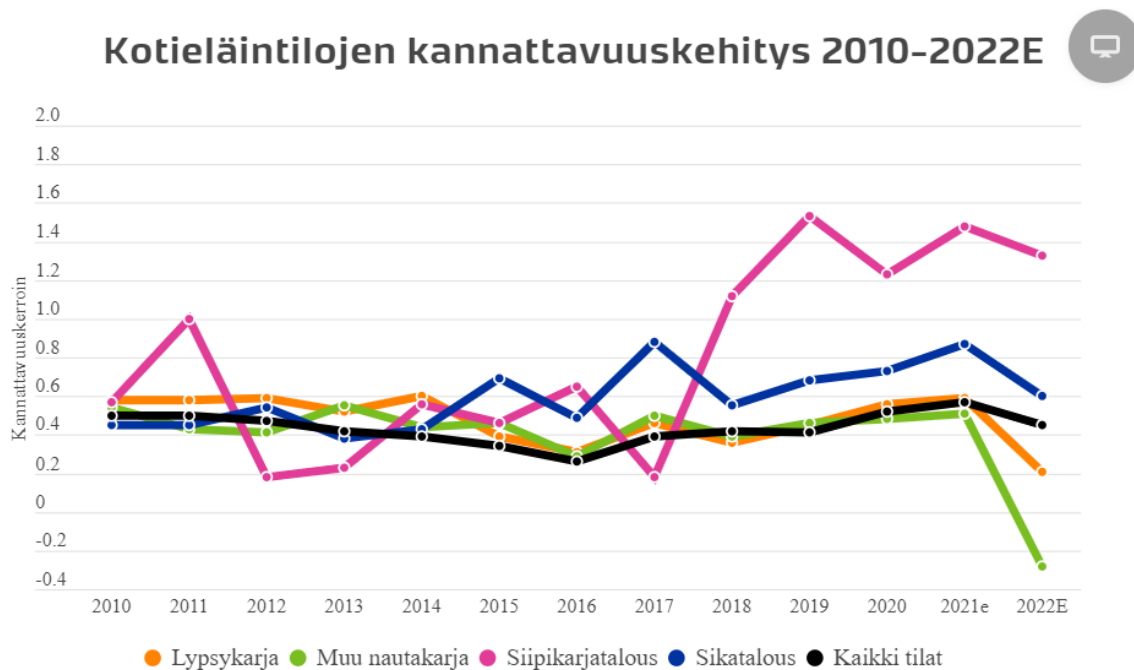

Kuvio 5. Kasvinviljelytilojen kannattavuuskehitys 2010–2022 (Luke, 2023a).

Kotieläintilojen kannattavuus (kuvio 6) näyttää tällä hetkellä heikolta (Luke, 2023a). Kannattavuutta heikentää erityisesti tuotantokustannusten kasvu. Luken ennusteiden mukaan maitotilojen kannattavuuskerroin laskee 0,59:stä 0,21:een. Tuottajahintojen nousu sekä edellisvuotta parempi sato paransivat keskimääräistä kokonaistuottoa, mutta tuotantopanosten kallistuminen laski yrittäjätulon 17 500 euroon. Muiden nautatilojen kannattavuuskerroin laski

alle nollan, mikä tarkoittaa, ettei yrittäjätuloa jäänyt lainkaan. Vuonna 2021 kannattavuuskerroin oli muulla nautakarjalla 0,51.

Kustannusten myötä sikatilojen kannattavuuskerroin laski vuodessa 0,87:stä 0,6:een (Luke, 2023a). Siipikarjatalouden kannattavuuskerroin laski 1,48:sta 1,33:een. Tämän tuotantosuunnan kannattavuusennuste on pienen otoksen vuoksi muiden tuotantosuuntien ennusteita epävarmempi. Lisäksi on hyvä huomioida, että tuotannon laajuuteen verrattuna siipikarjatilojen yrittäjätulo on pieni, mikä heikentää ennusteen tarkkuutta, sillä tuotteiden ja tuotantopainosten pienet hintamuutokset vaikuttavat moninkertaisesti yrittäjätuloon ja kannattavuuteen.

Kuvio 6. Kotieläintilojen kannattavuuskehitys 2010–2022 (Luke, 2023a).

3 MAATALOUSYRITTÄJIEN JAKSAMINEN

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela on vuodesta 2017 asti kerännyt vuosittain yhdessä TNS Agrin kanssa työhyvinvointibarometrilla tietoa maatalousyrittäjien työhyvinvoinnista ja sen muutoksista (Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela), 2023). Vuonna 2023 kyselyyn vastasi 1019 maatalousyrittäjää. Maatalouden toimintaympäristöön kohdistuu tällä hetkellä monenlaisia paineita, jotka näkyvät vastauksissa. Tämän kyselytutkimuksen perusteella voidaan todeta, että maatalouden kustannuskriisi heijastuu selvästi maatalousyrittäjien jaksamiseen. Erityisesti stressi ja psyykinen oireilu ovat lisääntyneet verrattaessa vastauksia vuonna 2021 tehtyyn vastaavaan kyselyyn.

Melan kyselyyn vastanneilla psyykkisiä oireita esiintyi eniten kotieläintilallisilla (Mela, 2023). Tavallisemmin stressistä aiheutunut psyykinen oireilu tarkoittaa jännittyneisyyttä, levottomuutta, ahdistuneisuutta, masentuneisuutta, ärtymystä, aggressioita, muistiongelmia, vaikeutta tehdä päätöksiä ja häiriöitä unessa (Mattila, 2022). Jopa 46 % kyselyyn vastanneista maatalousyrittäjistä vastasi tuntevansa voimattomuutta ja väsymystä (Mela, 2023). Vastaava osuus oli vuoden 2021 kyselyssä 36 %. Vastanneista masentuneisuutta koki joka neljäs, tarkemmin 26 %, kun vuonna 2021 sitä koki vastaajista 16 %. Joka kolmas vastaaja kertoi kärsivänsä uniongelmistä.

Edelliseen, vuoden 2021 kyselyyn verrattuna stressin kokeminen lisääntyi merkittävästi (Mela, 2023). Työelämässä stressiä voivat aiheuttaa mm. hallinnan, arvostuksen ja tuen puute sekä kohtuuttomat vaatimukset, epäreilu kohtelu, epäoikeudenmukaisuus, ihmissuhdeongelmat ja syyllisyys tekemättömistä töistä (Mattila, 2022). Melan kyselyyn vastanneista jopa 44 % kertoi kokevansa stressiä melko tai erittäin paljon (Mela, 2023). Vuoden 2021 kyselyssä vastaava osuus oli 16 %. Stressikokemukset olivat yleisempiä eläintiloilla kuin kasvinviljelytiloilla. Lisäksi stressin kokeminen oli yleisempää suuremmilla tiloilla sekä alle 40-vuotiailla maatalousyrittäjillä.

Hyvinvoinnin kannalta on merkityksellistä, että työ koetaan arvokkaaksi ja tehdystä työstä saa onnistumisen kokemuksia (Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK), i.a.). Onnistumisen iloa koetaan tiloilla esimerkiksi terveistä porsaista tai hyvästä maitotuotoksesta sekä sadonkorjuu-urakan päätteeksi. Työnilo on suuri voimavara työssäjaksamiselle. Työn iloa

sekä työtyytyväisyyttä kokivat eniten isompien tilojen yrittäjät sekä nuoremmat, alle 40-vuotiaat (Mela, 2023). Tästä huolimatta vastaajien tyytyväisyys työhönsä on heikentynyt. Maatalousyrittäjänä työskentelyyn oli tyytyväisiä enää 42 % vastaajista, kun luku oli vielä vuoden 2021 kyselyssä 55 %. Työn iloa koki vastaajista 45 % (vuonna 2021: 58 %).

4 MAATALOUDEN TULEVAISUUDEN SKENAARIOT

Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen (Valtioneuvosto, i.a.).

WEM-skenaariossa ennustetaan punaisen lihan kulutuksen laskevan seuraavan 15 vuoden aikana 20 %, mutta vastaavasti siipikarjanlihan kulutus kasvaa 20 % (Lehtonen ym., 2020, s. 12). Maitotuotteisen kulutuksen taas oletetaan laskevan noin prosentin vuodessa vuoteen 2035 saakka. Vaikka punaisen lihan ja maitotuotteiden kulutuksen odotetaan laskevan, ennustetaan niiden tuotannon vähenevän hitaammin tai säilyvän lähes nykyisellä tasolla. Siipikarjanlihan tuotannon odotetaan kasvavan kotimaisen kulutuksen tahdissa ja tuonnin osuuden ennustetaan pysyvän nykyisellä tasolla. Sikatilojen määrän uskotaan vähenevän nykyisestä 900 tilasta 350–400 tilaan ja maitotilojen arvioidaan vähenevän vuoden 2019 5700 tilasta 1400–1800 tilaan vuoteen 2035 mennessä. Todennäköisesti palkokasvien tuotanto kasvaa vähän, mutta pellon käytössä tai satotasoissa ei odoteta tapahtuvan isoja muutoksia nykyisen maatalouspolitiikan vallitessa.

WAM1-skenaariossa ennustetaan tuntuvia, mutta realistisia lisätoimia kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi maataloudessa (Lehtonen ym., 2020, s. 23). Lisätään valkuaisomavaraisuutta kasvattamalla herneen ja härkämpävun viljelyalaa ja monilajisten apilaa sisältävien nurmien alaa, jolloin saadaan vähennettyä lisävalkuaisen tarvetta. Satotasojen ennustetaan nousevan, jonka seurauksena viljan- ja nurmentuotannosta vapautuu viljelyalaa muille kasveille. Tavoitteena on tehostaa maataloutta kestävästi, jolloin panoskäyttö tarkentuu, satovasteet lannoitukselle paranevat ja maatalouden kannattavuus paranee. Pitenevään kasvukauteen ja ilmaston lämpenemiseen sopivia, uusia kasvilajikkeita otetaan käyttöön niitä asianmukaisesti viljellen, kasvinsuojelu ja viljelykierto huomioiden, mikä parantaa olennaisesti satotasojen nostamista. Tautipainetta hallitaan viljan viljelyalaa vähentämällä ja viljelykierron monipuolistamisella. Samalla lisätään hiilen sidontaa maahan. Markkinaehtoisen kehittämisen lisäksi tarvitaan myös lisäohjausta julkisin varoin valkuais- ja öljykasvituotannon lisäämiseen, maan kasvukunnon parantamiseen ja satotasojen nostamiseen.

Lisäksi WAM1-skenaariossa haetaan kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksiä turvemailta erilaisin keinoin, muun muassa vähentämällä yksivuotisten kasvien viljelyä ja lisäämällä

nurmialaa, ennallistamalla huonotuottoisimmat turvemaat kosteikoiksi ja jättämällä huonoimmat pellot viljelemättä sekä metsittämällä (Lehtonen ym., 2020, s. 23). Viljelyn monipuolistamisella tavoitellaan hiilen lisäämistä maahan kivennäismailla.

WAM2-skenaario on kuten WAM1, mutta siinä on entistä vahvempia lisätoimia kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi, koska tavoiteltu päästövähennys on kunnianhimoisempi (Lehtonen ym., 2020, s. 23). Tavoitteisiin pyritään pääsemällä WAM1-skenaarion toimia laajentamalla suurempaan, mahdollisesti jopa epärealistisen suureen mittakaavaan turvemailla ja kivennäismaiden hiilensidontaa tehostetaan tasolle, jonka toteutumisesta ei voida olla täysin varmoja nykytiedon valossa. WAM2-skenaariossa tavoitellaan tehokkaampia keinoja päästövähennyksiin suuremssa laajuudessa kuin WAM1-skenaariossa.

Kotieläintalouden kehityksen ennustetaan olevan hyvin saman kaltainen kaikissa edellä mainituissa skenaarioissa (Lehtonen ym., 2020, s. 23). Pellon käytön ennustetaan olevan hyvin erilainen WAM-skenaariossa ja WEM-skenaarioissa, olisi kuitenkin WAM1- ja WAM2-skenaarioissa hyvin samanlainen.

5 MAATALOUS KARVIASSA

5.1 Karvian kunta

Karvian kunnan (i.a.) sivuilla kerrotaan, että Karvia sijaitsee Pohjois-Satakunnassa, Etelä-Pohjanmaahan ja Pirkanmaahan rajoittuen. Kunta on perustettu vuonna 1865 ja pinta-ala on 502 km², josta metsäalaa on 13 289 hehtaaria, viljelyalaa 8200 hehtaaria ja vesistöä 16,5 km². Asukkaita kunnassa oli vuoden 2021 lopussa 2290. Karviassa asukkaat työllistyvät pääasiassa maatalouden, palveluiden ja pienteollisuuden aloilla. Naapurikuntia ovat Kankaanpää, Kauhajoki, Kurikka ja Parkano. Karvia sijoittuu Suomen selälle, ja korkein kohta Kauraharjussa kohoaa 186 metriin merenpinnan yläpuolelle. Karviassa on seitsemän kylää, jotka ovat Kantti, Sarvela, Ämmälä, Sara, Karviankylä, Alkkia ja Suomijärvi.

Kersalon ja Pirisen (2009, s. 53–59) mukaan Karvia kuuluu sijaintinsa perusteella keskiboreaaliseen ilmastovyöhykkeeseen sekä kasvien IV-menestymisvyöhykkeeseen, joka tunnetaan myös nimellä mäkiseutujen ja lakeuksien vyöhyke. Korkeuserot Karvian maastossa ovat vähäisiä, minkä vuoksi maasto on hyvin tasaista. Raportista selviää, että Karvia sijoittuu alueelle, jossa talven katsotaan alkavan ennen marraskuun puoltaväliä ja loppuvan huhtikuun ensimmäisellä viikolla. Näin ollen kasvukauden katsotaan alkavan huhti-toukokuun vaihteessa ja päättyvän jo lokakuun alkupuolella. Naapurikuntiin verrattuna Karviassa esiintyy enemmän hallaa, pakkanen on usein kovempi ja lunta on enemmän.

5.2 Maatalouden kehitys Karviassa

Ojanperän (2000b, s. 227–228) mukaan maanviljelyksen voidaan katsoa alkaneen Karviassa vuonna 1635 ensimmäisen talon ilmestyttyä verotusluetteluihin. Asukasluku nousi Karviassa hitaasti, kunnes 1800-luvulla väkiluku alkoi kasvaa ja peltomaan raivaus lisääntyi. Vuonna 1802 peltomaata oli 110 hehtaaria ja vuonna 1881 jo 770 hehtaaria.

Ojanperän (2000b, s. 236) esittämän tilastotiedon mukaan Karviassa oli vuonna 1881 lehmiä 879 kpl, nuorta karjaa 200 kpl, lampaita 1700 kpl, sikoja 8 kpl, kanoja 75 kpl ja hevosia 320

kpl. Saaren mukaan (1999, s. 178) Karvian maanviljelyksen alussa pienillä pelloilla viljeltiin aluksi viljaa, perunaa sekä pellavaa.

Heinän peltoviljely alkoi jo 1880-luvun lopulla, sillä se oli viljan viljelyä varmempi tuotantosuunta paikallisen ilmaston takia (Ojanperä, 2000b, s. 227–229). AIV-rehun teon lisääntyessä 1980-luvun alusta luotiin Karvialle vankka perusta kehittyä maitopitäjäksi, ja karjatalouden voitiin katsoa olevan kunnan päätuotantosuunta.

Alkuun karjasuojissa oli tilan kaikki eläimet samassa, mutta vuosien 1975–1985 aikana alettiin rakentaa Karviaan hallityyppisiä eläinrakennuksia, jotka samalla erikoistuivat joko lypsykarjaan tai sikoihin (Ojanperä, 2000b, s. 237). Navetoita Karviaan tehtiin edellä mainittujen vuosien aikana melkoisen paljon, ja niissä oli vakiolaitteina lannanpoistokone, putkilypsykone ja tilatankki.

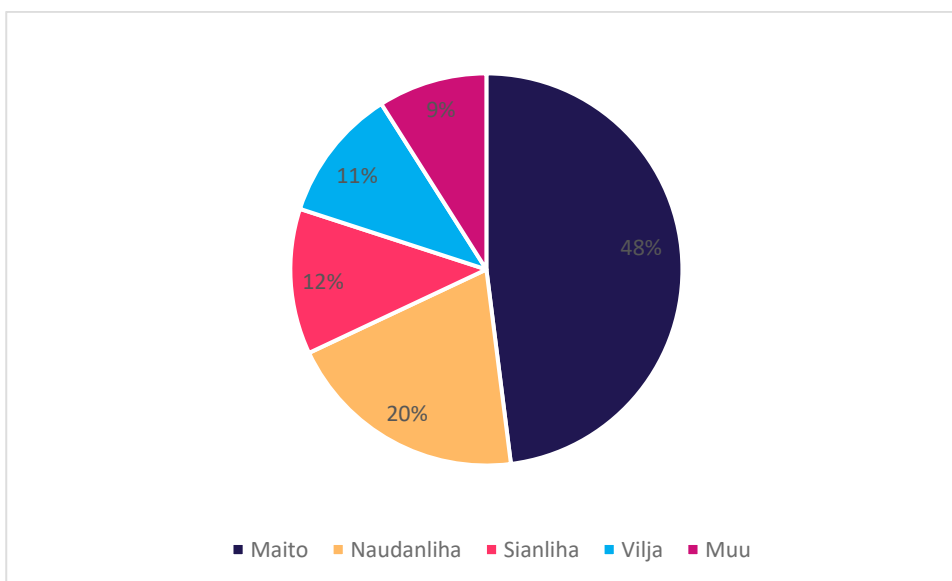
Ojanperän (2000b, s. 238) mukaan meijeriin lähetti maitoa vuonna 1966 904 tuottajaa, vuonna 1975 enää 622 tuottajaa, vuonna 1986 240 tuottajaa ja vuonna 1993 vain 127 tuottajaa. Maitomäärät lähettäjää kohden kuitenkin kasvoivat samaan aikaan. Vuonna 1966 maitomäärä lähettäjää kohden oli 10 219 kg, vuonna 1978 19 203 kg ja vuonna 1993 jo 59 015 kg.

Karviassa on vuodesta 1890 asti ehtinyt toimia useampi meijeri (Ojanperä, 2000a, s. 307–309). Suurimmaksi ja menestyksekkäimmäksi toimintansa on kasvattanut Karvian osuusmeijeri, joka toimi aluksi Kirkkojärven rannalle rakennetussa meijerissä. Toimintansa meijeri aloitti joulukuussa 1923, ja ensimmäisen toimintavuoden aikana maidonlähettäjiä oli 134 ja maitoa otettiin vastaan 513 018 kg (mts. 310–311). Maidontuotannon lisääntyessä sota-ajan jälkeen vuonna 1952 ostettiin Kipumäestä tontti uudelle meijerirakennukselle, jonne maidon vastaanotto siirtyi 31.5.1957 (mts. 315–316). Maidontuotanto oli vuonna 1960 6 milj. litraa. Vuoden 1973 lokakuussa käyttöön otettiin imukeräilyauto, ja vuonna 1984 maitoa tuli meijeriin Karvian lisäksi myös Honkajoelta, Jalasjärveltä, Kauhajoelta ja Parkanosta. Maitojauhetehdas rakennettiin käyttökuntoon vuonna 1978 (mts. 316–317). Vuonna 1980 Karvian ja Lavian osuusmeijerit tekivät yhteistyötä, kunnes vuonna 1986 pienten meijerien toiminta alkoi olla ohi. Ensin siirtyi maidon jalostus, ja Karviassa valmistettiin enää maitorasva voiksi ja ylijäämäkurri maitojauheeksi. Huonon hintakehityksen seurauksena voin ja maitojauheen

jalostuskehitys lopetettiin syksyn 1988 ja kevään 1989 aikana. Osuuskunta jatkoi toimintaansa keräilymeijerinä ja vei maidot Poriin Satamaidon meijeriin (mts. 318–319).

Ennen sotia Karviassa kasvatettiin sikoja pääasiassa vain omaan tarpeeseen (Ojanperä, 2000b, s. 240–241). Vielä 1940-luvullakin emakoita oli Karviassa niin vähän, että porsaita ostettiin ulkopaikkakunnilta. 1950-luvulla possuja vaadittiin kasvattamaan isommiksi. Joskus porsaista oli pulaa ja niistä sai hyvän hinnan, kun taas välillä possuista oli ylituotantoa, jolloin niistä ei myöskään maksettu. Satakunnan Osuusteurastamon aloitettua porsasvälityksen vuonna 1964 koko maakunnan alueella helpottivat porsaskaupan vaikeudet. Tällöin possulta vaadittiin 20 kg painoa, jolloin possu oli noin parin kuukauden ikäinen. 1960-luvulla kun navetoissa oli vielä rinnakkain nautakarjaa ja sikoja, siankasvatus oli Karviassa huipussaan. Tila-kohtainen sikamäärä oli pieni, mutta kun niitä oli lähes joka navetassa, yhteismäärä oli suuri. 1980-luvulla sika- ja nautatiloihin erikoistuminen lisääntyi ja sikatilojen määrä jäi pieneksi, mutta koot kasvoivat. Vuonna 1996 sikatalouden harjoittajia, jotka saivat maataloudesta yli 50 prosenttia tuloja, oli 21 prosenttia Karvian viljelijöistä. Lihasikaloilla oli keskimäärin 195 lihasikaa ja emakkosikaloilla keskimäärin 47 emakkoa.

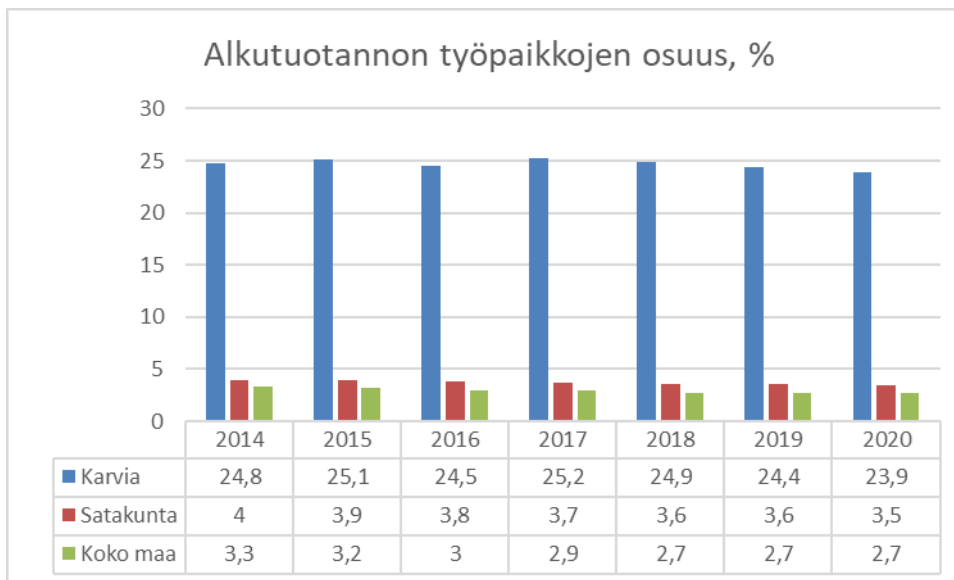
Alla olevasta kuviosta (kuvio 7) voidaan nähdä maatalouden saamien tulojen jakautuminen vuonna 1984 (Ojanperä, 2000b, s. 238).

Kuvio 7. Maatalouden tulot Karviassa vuonna 1984 (Ojanperä, 2000b, s. 238).

5.3 Maatalouden nykytila Karviassa

Karvia on vahvasti maatalouteen suuntautunut kunta, minkä vuoksi rakennemuutosten näkyvät kunnan elinvoimaisuudessa ja työllisyystilanteessa. Alkutuotannon työpaikkojen osuus kuntalaisten työpaikoista on ollut vuosien 2014–2020 aikana 23,9–25,2 %, kun samaan aikaan se on ollut Satakunnassa 3,5–4 % ja koko Suomen alueella 2,7–3,3 % (Tilastokeskus, i.a.). Alla oleva kuvaaja (kuvio 8) havainnollistaa hyvin, kuinka merkittävä työllistäjä alkutuotanto on Karvian kunnassa. Jopa joka neljäs työllistyy alkutuotannossa.

Kuvio 8. Alkutuotannon työpaikkojen osuus (%) (Tilastokeskus, i.a.).

5.3.1 Maatalousyritykset ja -yrittäjät

Karvian kunnassa oli vuonna 2021 tukea hakevia maatiloja 186 (Taulukko 1) (Luke, i.a.-f). Ennakkotietojen mukaan tilojen määrä väheni vuoteen 2022 mennessä yhdellä. Vuosien 2010–2022 aikana Karviassa lopetti yhteensä 46 maatilaa. Keskimäärin karvialaisten maatilojen määrä on vähentynyt vuosittain 1,8 %. Koko maassa maatilojen lukumäärä vähenee muutaman prosentin vuositahtia (MMM, 2022). Näin ollen karvialaiset maatilat vähenevät keskimäärin samassa linjassa verrattuna koko maassa lopettavien tilojen määrään.

Eniten tilojen määrä väheni vuonna 2012, jolloin Karviassa maatilojen määrä laski 10 tilalla (Luke, i.a.-f). Tämä tarkoittaa, että tilojen määrä väheni 4,3 % verrattuna edelliseen vuoteen.

Myös vuonna 2014 lopettavien tilojen osuus oli korkea, 4,1 %. Vuosina 2011 ja 2015 tilojen määrässä ei tapahtunut edeltävään vuoteen verrattuna muutoksia. Tarkasteltavalla ajanjaksolla tilojen määrä ei noussut yhtenäkkään vuonna.

Taulukko 1. Maatalous- ja puutarhayritysten määrä 2010–2022 (Luke, i.a.f).

	MAATALOUS- JA PUUTARHAYRITYSTEN MÄÄRÄ	MUUTOS EDELLISEEN VUOTEEN (%)
2010	231	
2011	231	0,0 %
2012	221	-4,3 %
2013	219	-0,9 %
2014	210	-4,1 %
2015	210	0,0 %
2016	206	-1,9 %
2017	205	-0,5 %
2018	202	-1,5 %
2019	198	-2,0 %
2020	193	-2,5 %
2021	186	-3,6 %
2022*	185	-0,5 %

Kuten alla olevasta taulukosta (taulukko 2) voidaan huomata, karvialaiset kotieläintilat ovat suuntautuneet pääasiassa nautoihin (Luke, i.a.-b). Nautatilojen määrä on laskenut tarkasteltavalla ajanjaksolla 15 tilalla. Sikatilojen määrä on tippunut ajanjaksolla kolmella tilalla, joista kaksi lopetti tuotantonsa vuonna 2015. Lammastilojen määrä on pysynyt tasaisena. Vuosina 2019–2020 niiden määrä kasvoi kolmeen, ja sen jälkeen tilojen määrä laski jälleen kahteen.

Kasvinviljelytilojen määristä ei ole saatavilla tilastotietoja kuntakohtaisesti, joten alla olevan taulukon tiedot kasvinviljelytilojen osalta on laskettu vähentämällä kotieläintilojen määrä (taulukko 2) Karvian maatalous- ja puutarhayritysten määrästä (taulukko 1). Kasvinviljelytilojen määrä on pysynyt tasaisena vuosien 2014–2021 aikana. Kasvinviljelytilojen määrä on vaihdellut 141–152 tilan välillä. Tarkasteltavalla ajanjaksolla tiloja on ollut vähiten vuonna 2021 ja eniten vuonna 2015. Vuonna 2015 kasvinviljelytilojen määrä kasvoi 6 tilalla. Kuten todettiin aikaisemmin luvussa 2.2.2 suomalaisen maatalouden ikärakennetta tarkasteltaessa, mahdollistivat uuden tukikauden ehdot peltotuet yli 65 vuotta täyttäneille viljelijöille. On siis

mahdollista, että tilojen määrän kasvu on seurausta muuttuneista tukiehdoista. Muuten kasvinviljelytilojen määrän voidaan todeta laskevan tasaisesti.

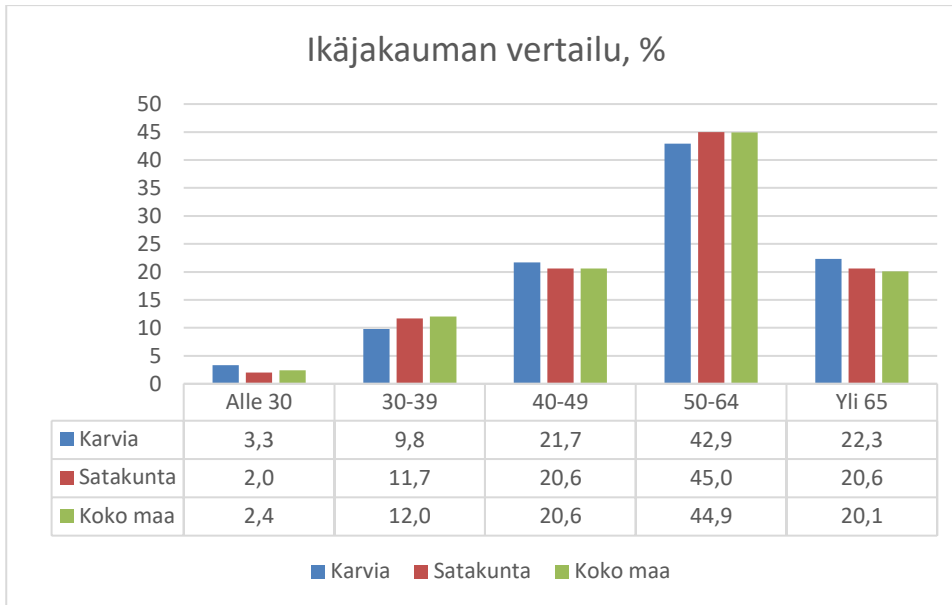
Taulukko 2. Karvialaisten tilojen määrä tuotantosuunnittain vuosina 2014–2021 (Luke, i.a.-b).

	NAUTATILAT	SIKATILAT	SIIPIKARJATILAT	LAMMAS-TILAT	KASVINVILJELY-TILAT
2014	56	5	1	2	146
2015	53	3	ei tietoja	2	152
2016	51	3	ei tietoja	2	150
2017	49	3	2	2	149
2018	46	3	1	2	150
2019	45	3	ei tietoja	3	147
2020	41	3	0	3	146
2021	41	2	ei tietoja	2	141

Alla olevassa kuvaajassa (kuvio 9) on vertailtu karvialaisten maatalousyrittäjien ikäjakaumaa (J. Jokinen, henkilökohtainen tiedonanto, 27.4.2023) satakuntalaisten ja koko maan maatalousyrittäjien ikäjakaumaan (Luke, i.a.-j). Kuvaajaa tarkastelemalla voidaan huomata, että karvialaisten maatalousyrittäjien ikäjakauma poikkeaa aavistuksen muista vertailuryhmistä. Satakuntalaisten ja koko maan maatalousyrittäjien ikäjakauma on hyvin tasainen. Karvialaisten maatalousyrittäjien osuus alle 30-vuotiaiden ikäryhmässä on korkeampi kuin vertailuryhmissä. Mikäli pohditaan nuorten viljelijöiden osuutta eli alle 40-vuotiaita, on heidän osuutensa Karviassa 13,1 %, Satakunnassa 13,7 % ja koko maassa 14,4 %. Näin ollen erot vertailuryhmien välillä ovat hyvin pienet.

Karvialaisten maatalousyrittäjien ikäjakauma on vertailuryhmiä korkeampi myös toisessa ääripäässä, sillä yli 65-vuotiaiden yrittäjien osuus on n. 2 % korkeampi. Suurin ikäryhmä kaikissa vertailuryhmissä ovat 50–64-vuotiaat.

Kuvio 9. Ikäjakauman vertailu: Karvia, Satakunta, koko maa.

5.3.2 Tuotantomäärät

Kotieläintuotantoa harjoittaa noin neljännes karvialaisista maatiloista, ja yleisin on lypsykarjatalous. Alla olevasta taulukosta (taulukko 3) selviää lypsykarjatilojen määrä ja niiden muutos edelliseen vuoteen verrattuna (Luke, i.a.-h). Lisäksi taulukossa esitetään tuotetut maitomäärät ja niiden muutos edellisestä vuodesta sekä litroina että prosentteina.

Vuonna 2014 karvialaisilla tiloilla tuotettiin maitoa 11 835 246 litraa (Luke, i.a.-h). 2021 tuotettu maitomäärä oli 11 354 247 litraa. Tällä ajanjaksolla lypsykarjatilojen määrä on vähentynyt vuosittain keskimäärin 2,1 lypsykarjatilaa eli 6,9 %, 38 tilasta 23 maitotilaan. Maitomäärät eivät ole kuitenkaan laskeneet samassa tahdissa. Maitotuotos pienenee vuosittain keskimäärin 0,57 %. Tarkasteltavan ajanjakson keskimääräistä maitotuotoksen muutosta pienentää vuosi 2019, jolloin maitotuotos nousi 3,78 %. Samaisena vuonna Karviassa lopetti 3 maitotilaa, mikä on keskimääräistä enemmän. Eniten maitotuotos laski vuonna 2017, jolloin maidontuotanto lopetettiin kahdella tilalla.

Taulukko 3. Lypsykarjatilojen määrä ja maidontuotanto Karviassa (Luke, i.a.-h).

	TILOJA (KPL)	TILOJEN MÄÄRÄN MUUTOS (%)	MAIDON- TUOTANTO (L)	MUUTOS LITROINA	MUUTOS %
2014	38		11 835 246		
2015	35	-7,89 %	11 755 505	-79 741	-0,67 %
2016	33	-5,71 %	11 550 040	-205 465	-1,75 %
2017	31	-6,06 %	11 284 471	-265 569	-2,30 %
2018	29	-6,45 %	11 160 037	-124 434	-1,10 %
2019	26	-10,34 %	11 581 829	421 792	3,78 %
2020	24	-7,69 %	11 397 092	-184 737	-1,60 %
2021	23	-4,17 %	11 354 247	-42 845	-0,38 %

Lihaa kaikilla karvialaisilla kotieläintiloilla tuotetaan vuosittain 750 000–900 000 kg (Luke, i.a.-d). Alla on taulukko (taulukko 4) eläinlajikohtaisista tuotantomääristä. Naudanlihantuotanto on kasvanut lähes vuosittain. Mikäli tuotantoa verrataan edellisen vuoden tuotosmääriin, tuotanto kasvaa keskimäärin 2,5 %. Poikkeuksen tekevät vuodet 2015 (4 065 kg), 2018 (–27 000 kg) ja 2021 (–43 685 kg). Erityisesti naudanlihantuotanto kasvoi vuonna 2017, jolloin sitä tuotettiin 123 562 kg enemmän kuin edellisvuonna.

Sianlihan tuotusmäärät ovat löydettävissä Luken tietokannasta vuosien 2014–2020 osalta (Luke, i.a.-d). Kuten edellä todettiin, vuonna 2015 Karviassa tuotantonsa lopetti kaksi sikatilaa. Sianlihantuotanto vähentyi tällä ajanjaksolla 22,7 %. Koska vuoden 2021 tietoja ei ole saatavilla, ei voida tarkastella sitä, kuinka paljon kolmannen sikatilan lopettaminen vaikutti tuotantoon. Koska sikatilojen määrä on Karvian kunnan alueella vähäinen, ei tuotettujen lihamäärien tarkastelu ole pienen otannan vuoksi mielekäästä.

Lampaanlihan tuotantomääristä ei ole saatavilla tietoja kuin vuosilta 2020–2021 (Luke, i.a.-d). Myöskään lammastilojen tuotantoa ei ole mielekäästä tarkastella, sillä kunnan alueella toimii 2–3 lammastilaa. Voidaan kuitenkin huomata, että lampaanlihaa on tuotettu vuonna 2021 karvialaisilla tiloilla 1 245 kg vähemmän kuin edellisenä vuotena. Kuten taulukosta 4 voidaan huomata, vuonna 2020 tiloja oli 3 kun taas vuonna 2021 lammastiloja oli kunnan alueella 2.

Taulukko 4. Lihantuotanto Karviassa (Luke, i.a.-d).

	NAUDANLIHA (KG)	NAUDANLIHA MUUTOS (%)	SIANLIHA (KG)	SIANLIHA MUUTOS (%)	LAMPAAN- LIHA (KG)
2014	674 222		107 823		ei tietoja
2015	670 157	-0,6 %	83 315	-22,7 %	ei tietoja
2016	722 254	7,8 %	50 909	-38,9 %	ei tietoja
2017	845 816	17,1 %	51 780	1,7 %	ei tietoja
2018	818 816	-3,2 %	40 160	-22,4 %	ei tietoja
2019	828 361	1,2 %	46 551	15,9 %	ei tietoja
2020	832 450	0,5 %	31 423	-32,5 %	4 116
2021	788 765	-5,2 %	ei tietoja		2 871

5.3.3 Maatalousmaan käyttö

Vuonna 2021 maatalousmaata oli Karviassa 8 156 hehtaaria (Luke, i.a.-c). Alla olevasta taulukosta (taulukko 5) voidaan huomata, ettei sen määrä ole oleellisesti muuttunut vuosien 2014–2021 aikana. Maatalousmaan määrä on vaihdellut tällä ajanjaksolla 7 928 (2014) – 8 276 (2019) hehtaarin välillä.

Vuosittain yleisin viljelykasvi on ollut rehunurmi, jonka viljelyala oli vuonna 2021 3 893 hehtaaria (Luke, i.a.-c). Sen osuus Karvian maatalousmaasta oli 47,7 %. Toiseksi eniten viljellään kauraa. Sitä viljeltiin 1298 hehtaarilla eli 15,9 %:lla viljelyalasta. Rehuohraa viljeltiin 1 167 hehtaarilla ja sen osuus oli 14,3 %. Laidunmaata Karviassa oli vuonna 2021 295 hehtaaria. Muita maatalousmaalla viljeltyjä viljelykasveja olivat mm. seosvilja 337 ha, kumina 128 ha sekä kevätvehnä 124 ha. Kesannolla vuonna 2021 oli 446 ha ja luonnonhaittapeltoa oli 318 ha.

Kauran viljelypinta-ala on laskenut vuosi vuodelta vähän koko ajan: vuonna 2014 kauraa viljeltiin 2 003 hehtaarilla, mutta vuonna 2021 vain 1 298 hehtaarilla (Luke, i.a.-c). Rehuohran viljelyala on pysynyt lähes samana koko ajan, laidunalan tapaan pienellä vaihtelulla.

Taulukko 5. Maatalousmaan määrä ja jakautuminen Karviassa (Luke, i.a.-c).

	MAATALOUS- MAA YHTEENSÄ	REHUNURMET	KAURA	REHUOHRA	L Aidun
2014	7 928	2 602	2 003	1 023	322
2015	8 074	2 708	1 866	1 182	260
2016	8 110	3 169	1 734	1 126	246
2017	8 204	3 427	1 626	1 057	208
2018	8 177	3 716	1 401	1 022	271
2019	8 276	3 809	1 359	1 073	259
2020	8 169	3 803	1 347	1 124	258
2021	8 156	3 893	1 298	1 167	295

6 TUTKIMUSMENETELMÄT

6.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Tieteellisen tutkimuksen tutkimusmenetelmiä voivat olla laadullinen eli kvalitatiivinen tai määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus (Rajaton, 2015). Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa panostetaan laajan aineiston sijaan sen laatuun. Esimerkiksi laadullinen tutkimus voi perustua tehtyihin haastatteluihin. Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus pohjautuu laajempaan aineistoon ja perustuu numeroihin, kuten tilastoihin. Määrällisessä tutkimuksessa tutkimuksen pohjana käytetyn aineiston tulee olla riittävän suuri ja edustava.

Opinnäytetyö oli tutkimusmenetelmältään kvantitatiivinen, sillä tutkimus pohjautuu strukturoituun haastatteluun eli kyselyssä oli valmiit vastausvaihtoehdot (Näpärä, 2017). Tutkimus toteutettiin Webropol-kyselyllä ja sen kohderyhmää olivat karvialaiset maatalousyrittäjät, joille kysely oli mahdollista lähettää sähköisesti. Karvian maataloussihteeri välitti kyselyn 170:lle karvialaiselle tilalle sähköpostitse. Kyselyn mukana lähetettiin lyhyt saatekirje, jossa kerrottiin tutkimuksen tavoitteista ja jonka lopussa annettiin kyselyn tietosuojailmoitus. Kysely toteutettiin 15.2.–3.3.2023. Maatalouden sesonkiajat huomioon ottamalla talviajan katsottiin olevan kyselyn toteuttamiselle paras vaihtoehto muihin vuodenaikoihin verrattuna. Kysely ja saatekirje ovat liitteenä opinnäytetyön lopussa.

6.2 Tutkimusaineiston käsittely

Opinnäytetyön kysely lähetettiin karvialaisille tiloille Porin kaupungin yhteistoiminta-alueen kautta. Sähköpostiosoitteita ei luovutettu opinnäytetyön tekijöille. Kyselyn liitteenä lähetetyssä saatekirjeessä annettiin myös tietosuojailmoitus. Vastaaminen oli vapaaehtoista ja tapahtui nimettömästi.

Vastaukset kyselyyn tallentuivat anonymisti ja kyselyn kysymykset pyrittiin muotoilemaan niin, ettei yksittäisiä maanviljelijöitä voida niiden pohjalta tunnistaa. Tutkimusaineistoon pääsivät käsiksi vain tämän opinnäytetyön tekijät ja vastaukset käsiteltiin luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto kerätiin ainoastaan tätä opinnäytetyötä varten ja kertynyt aineisto hävitetään

tutkimuksen valmistuttua. Tutkimustulokset vietiin Webropolista Excel-tiedostoon, josta ne havainnollistettiin taulukoilla ja graafisilla kuvioilla.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Kyselyyn vastasi 63 karvialaista maatalousyrittäjää. Näin ollen kyselyn vastausprosentti oli 34 % (taulukko 6). Suurin osa vastauksista palautui ajallaan viimeiseen vastauspäivään mennessä. Neljä vastauslomaketta palautettiin viimeistä vastauspäivää seuranneina päivinä. Aktiivisimpia vastaajia olivat kotieläintilat. Karvialaisista kotieläintiloista kyselyyn vastasi 47 %. Kasvinviljelytiloista vastasi puolestaan 30 prosenttia.

Taulukko 6. Vastanneiden osuus Karvian maatilayrityksistä.

	VASTANNEET (KPL)	KARVIAN MAATILAYRITYKSET	OSUUS TILOISTA (%)
Kotieläintilat	21	45	47
Kasvinviljelytilat	42	141	30
Yhteensä	63	186	34

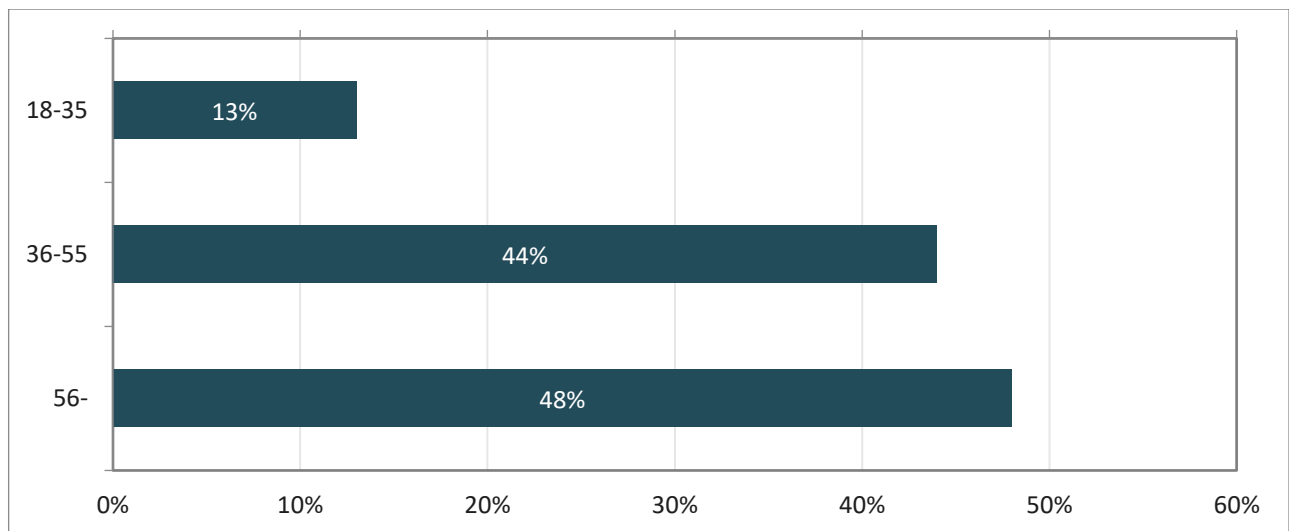
7.1 Kyselyyn vastanneiden maatalousyrittäjien taustatiedot

Kyselyyn vastanneista noin puolet (51 %) kertoi omistavansa maatalousyrityksensä yksin. Lähes puolet vastaajista (44 %) kertoi, että maatalousyrityksellä on kaksi omistajaa. Kyselyyn saatiin vastauksia lisäksi tiloilta, joilla on omistajia kolme tai enemmän. Niiden osuus vastaajista on 5 prosenttia.

Kyselyn taustatiedoissa tiedusteltiin myös kyselyyn vastanneiden ikää, jotta vastanneiden ikäjakaumaa voidaan tarkastella (kuvio 10). Vastaajista pienimmän ikäluokan muodostivat 18–35-vuotiaat, joiden osuus oli 13 prosenttia. 36–55-vuotiaiden osuus oli 44 prosenttia. Suurimman ikäluokan muodostivat 56 vuotta täyttäneet vastaajat, joiden osuus oli 48 prosenttia. Heidän osuutensa on liki puolet vastauksista.

Kyselyyn vastanneiden maanviljelijöiden ikäjakaumaa tarkastellessa voidaan huomata sen olevan saman suuntainen maatalouden ikäjakauman kanssa, jota tarkastelimme tarkemmin luvussa 5.3.1. Alle 35-vuotiaiden vastaajien osuus on muita ikäryhmiä pienempi, mutta verrattaessa sitä karvialaisten maatalousyrittäjien ikäjakaumaan voidaan huomata, että 18–35-vuotiaiden vastausprosentti on korkea.

Koska kyselyn ikäryhmät on jaettu eri tavoin kuin tietokannoista saatavat ikäryhmät, on muiden ikäryhmien vastausaktiivisuutta haastava tarkastella. Voidaan kuitenkin todeta, että vaikka 36–55-vuotiaiden viljelijöiden määrä on kunnan alueella vähäisempi, on heidän osuutensa vastaajista lähes yhtä korkea kuin yli 56-vuotiaiden vastaajien osuus. Näin ollen voidaan päätellä yli 56-vuotiaiden vastausprosentin olleen ikäryhmistä alhaisin. Niin Karvissa kuin koko Suomessa eläkeikää lähestyvien ja sen ylittäneiden maanviljelijöiden osuus on kasvanut. Yli 65-vuotiaiden viljelijöiden lisääntymiseen vaikuttavat vuonna 2015 muuttuneet tukiehdot, joiden myötä ikä ei ole ollut esteenä tukien saamiselle. Tästä kerrottu enemmän luvussa 1.2.2.

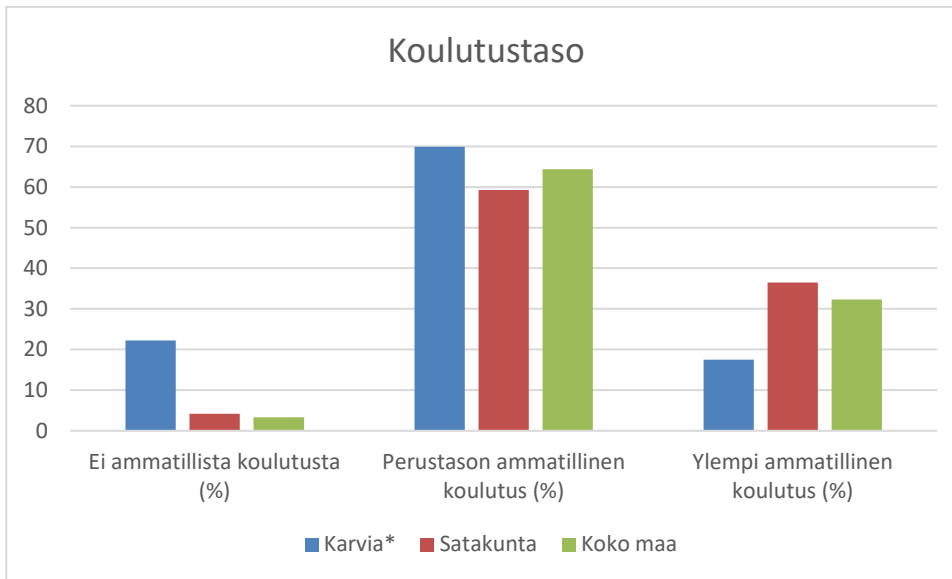
Kuvio 10. Ikäjakauma (%) (n=63).

Kyselyyn vastanneista karvialaisista maatalousyrittäjistä 70 % kertoi käyneensä perustason ammatillisen koulutuksen. Tarkemmin tarkasteltuna vastaajista 41 % kertoi koulutustasonsa olevan ammatillinen koulutus ja 29 % ilmoitti koulutustasokseen maatalousopiston. Vastaajista 22 prosentilla ei ole ammatillista koulutusta maatalousalalta. 17 prosenttia kertoi koulutustasokseen korkeakoulututkinnon.

Kun kyselyyn vastanneiden koulutustasoa verrataan satakuntalaisten sekä koko maan tilan hoidosta vastaavien henkilöiden ammatilliseen koulutustasoon (kuviot 11), voidaan todeta, että ”ei ammatillista koulutusta” -vaihtoehdon valinneiden osuus on huomattavasti suurempi kuin vertailtavilla alueilla (Luke, i.a.-i). Myös perustason ammatillisen koulutuksen osuus on vertailussa korkeampi. Ylemmän ammatillisen koulutuksen osuus on puolestaan kyselyyn

vastanneilla karvialaisilla tiloilla puolet pienempi, kuin satakuntalaisilla tilan hoidosta vastaavilla henkilöillä.

Kuvio 11. Koulutustaso (%): vastanneet karvialaiset tilat (n= 69), Satakunta ja koko maa (Luke, i.a.-i).

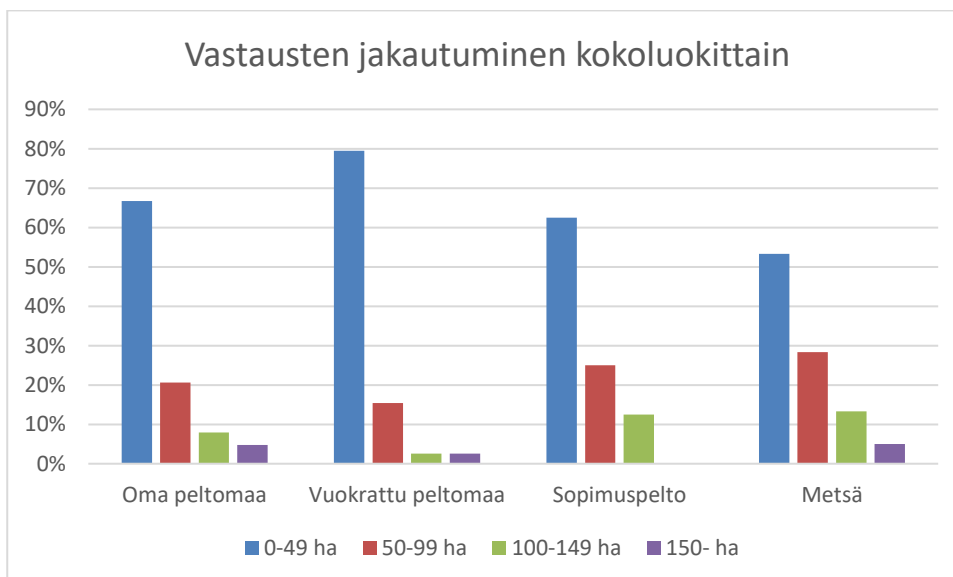
7.2 Kyselyyn vastanneiden maatalousyriyksiens taustatiedot

Kyselyyn vastanneista maatalousyriyksistä valtaosa, 67 prosenttia, ilmoitti tuotantomuotonsa olevan kasvinviljely ja 33 prosenttia kertoi tuotantomuotonsa olevan kotieläintuotanto. Näin ollen vaikka aikaisemmin kotieläintilojen todettiin vastanneen aktiivisemmin, muodostuu kyselyn vastauksista yli puolet kasvinviljelytiloilta tulleista vastauksista.

Näiltä kasvinviljelytiloilta kysyttiin lisäksi kaksi heille suunnattua kysymystä. Heiltä kysyttiin ensimmäiseksi, onko heillä viljelyssä erikoiskasveja. Tähän 21 % vastaajista kertoi viljelevänsä erikoiskasveja. Lisäksi kasvinviljelytiloilta kysyttiin, onko heillä kiinnostusta aloittaa kotieläintuotanto. Kaksi vastaajista kertoi olevansa kiinnostuneita aloittamaan kotieläintuotannon. Kielteisten vastauksen lisäksi 36 % vastaajista kertoi, että kasvinviljely on nimenomaan tullut kotieläintuotannon tilalle.

Kaikista kyselyyn vastanneista maatalousyrityksistä 89 prosenttia ilmoitti tuotantotavakseen tavanomaisen tuotannon ja 11 prosenttia kertoi sitoutuneensa luomutuotantoon. Luomutuotantoon sitoutuneilta tiloilta kysyttiin lisäksi, kuuluuko sitoumukseen viljely vai kotieläintuotanto, ja myös molemmat vaihtoehdot oli mahdollista vastata. Luomutuotantoon kuuluneista maatilayrityksistä kaikki seitsemän vastaajaa kertoi viljelyn kuuluvan luomutuotantoon. Tämän lisäksi neljä luomutuotantoon sitoutunutta tilaa kertoi myös tuotantoeläinten kuuluvan luonnonmukaiseen tuotantoon.

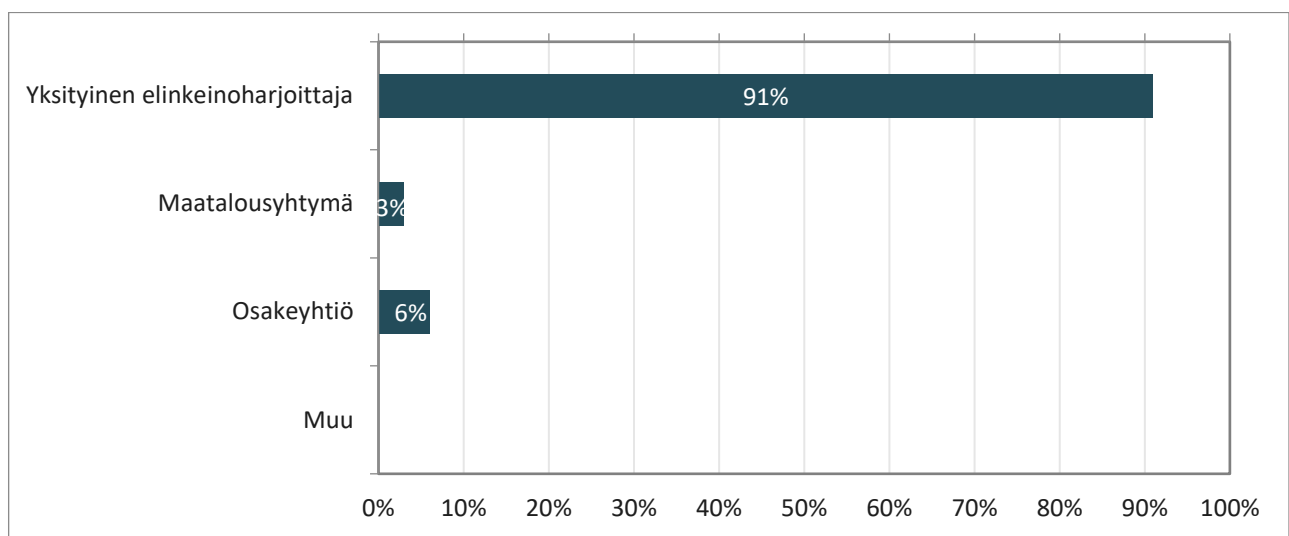
Kyselyssä kysyttiin tilan oman peltomaan, vuokramaiden, sopimuspeltojen ja metsäalan määrää. Tarkastelemalla maiden jakautumista eri kokoluokkiin alla olevan kuvaajan (kuvio 12) avulla voidaan havaita, että jokaisessa kategoriassa selvästi suurin kokoluokka on 0–49 hehtaaria. Kuvaajasta voidaan havaita, että tilojen osuus pienenee aina kokoluokan kasvaessa. Näin ollen suurin kokoluokka on jokaisessa kategoriassa myös osuudeltaan pienin. Poikkeuksen tähän tekevät vuokrattujen peltomaiden osuudet, sillä niin 100–149 hehtaarin kokoluokka kuin yli 150 hehtaari kokoluokka ovat kummatkin 3 % suuruisia. Kuvaajasta voidaan myös havaita, ettei kyselyyn vastanneilla tiloilla ollut yli 150 hehtaaria sopimuspeltoa.

Kuvio 12. Maa-alueiden jakautuminen kokoluokittain (n=63).

7.2.1 Yritysmuoto

Kyselyyn vastanneista valtaosa, 91 %, ilmoitti yritysmuotonsa olevan yksityinen elinkeinoharjoittaja, 6 % ilmoitti yhtiömuodon olevan osakeyhtiö ja 3 % maatalousyhtymä (kuvio 13). Maatalousyrityksiltä kysyttiin myös, ovatko he harkinneet yritysmuotonsa muuttamista. Tähän 63 vastaajasta 16 % kertoi harkinneensa yritysmuodon muuttamista. 84 % vastaajista ei ole harkinnut yritysmuotonsa muuttamista.

Kuvio 13. Yritysmuoto (%) (n=63).

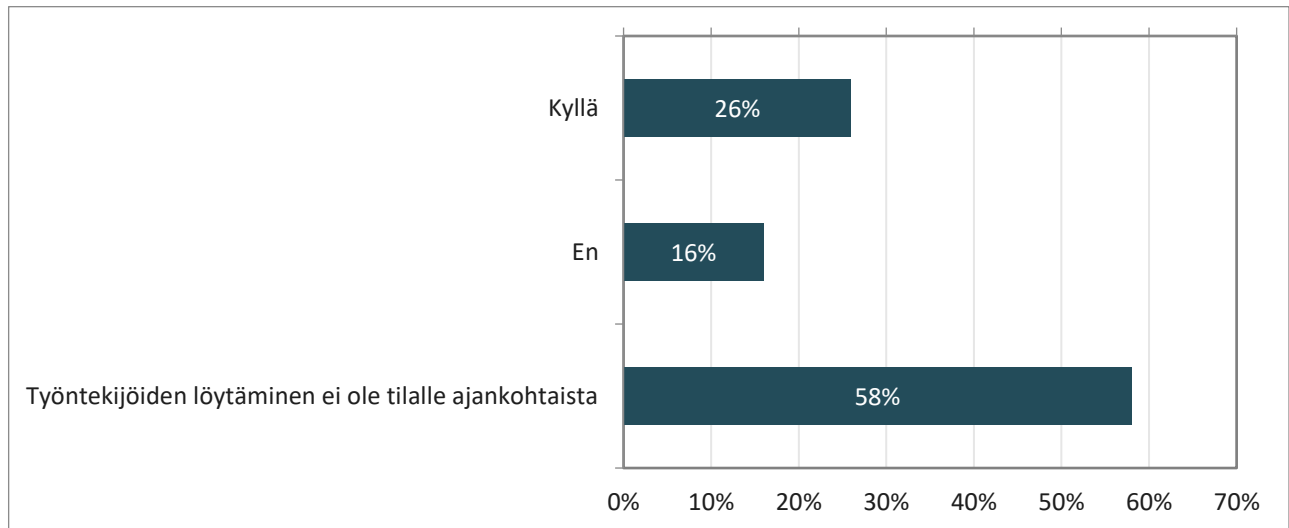
7.2.2 Työntekijät

Kyselyssä maatilayrittäjiltä kysyttiin, työllistävätkö he ulkopuolista työvoimaa ja onko palkattu työvoima ympärivuotista vai kausiluontoista. Vastaajista 13 prosenttia kertoi maatalousyrityksen työllistävän ympärivuotisesti palkattua työvoimaa. Näiltä vastaajilta kysyttiin lisäksi, montako palkattua työntekijää tilalla työskentelee. Kahdeksasta vastaajasta viisi ilmoitti, että tilalla työskentelee yksi palkattu henkilö. Yhden kyselyyn vastanneen yrittäjän maatilalla työskenteli kaksi palkattua työntekijää. Lisäksi kaksi vastaajaa ilmoitti tilalla työskentelevän neljä palkattua henkilöä.

Kausityöntekijöistä kysyttäessä maatilayrittäjistä 19 prosenttia kertoi työllistävänsä kausityöntekijöitä. Palkattujen kausityöntekijöiden määrä vaihteli 1–4 välillä. Keskimäärin vastaajat kertoivat työllistävänsä 1,7 kausityöntekijää. 81 prosenttia vastaajista kertoi, etteivät he työllistä kausityöntekijöitä.

Tiloilta tiedusteltiin myös, koetaanko ammattitaitoisten työntekijöiden saatavuus haastavana (kuvio 14). Vastaajista 26 prosenttia koki työntekijöiden löytymisen haastavana, kun taas puolestaan 16 prosenttia ei kokenut sitä haastavana. Yli puolet vastaajista (58 %) kertoi, ettei työntekijöiden löytäminen ole maatilayritykselle ajankohtaista.

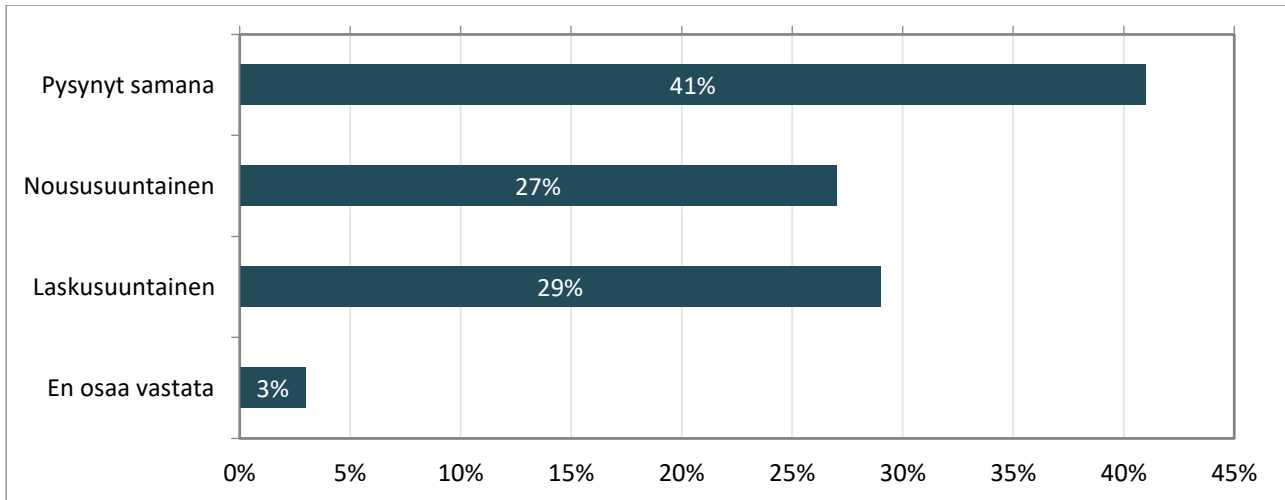
Mikäli tarkastellaan ainoastaan vastauksia, joissa työntekijöiden löytäminen on koettu joko haastavaksi tai päinvastoin, voidaan todeta, että 26 vastaajasta 61 % kokee ammattitaitoisten työntekijöiden löytymisen haastavana.

Kuvio 14. Ammattitaitoisten työntekijöiden saatavuus (%) (n=62).

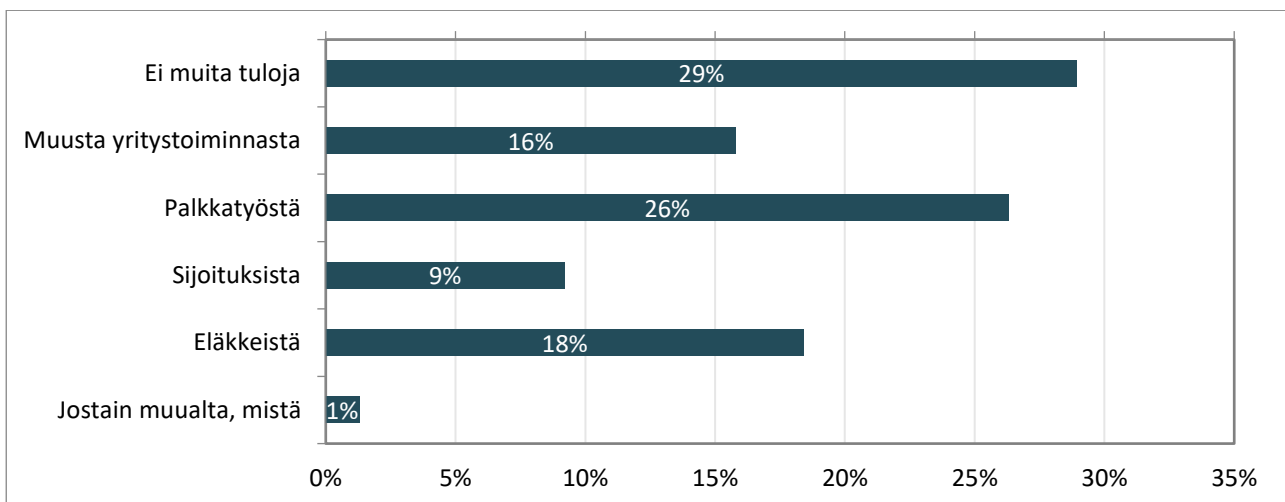
7.2.3 Maatilayrityksen liikevaihto ja muut tulot

Maatalousyrittäjiltä kysyttiin, onko tilan liikevaihto ollut viimeisen kolmen vuoden aikana nousu- vai laskusuuntainen (kuvio 15). Liikevaihdolla tarkoitetaan myyntituotoista saatua summaa ilman hintoihin sisältyvän arvonlisäveron osuutta. Myös mahdollisesti myönnettyt alennukset vähennetään. Yrittäjistä 41 % arvioi liikevaihdon pysyneen samalla tasolla viimeisten kolmen vuosien ajan. Liikevaihto oli laskusuuntainen 29 %:lla vastaajista, kun taas noususuuntainen se oli 27 %:lla vastaajista.

Kuvio 15. Liikevaihto (%) (n=63).

Vastaajilta kysyttiin, saavatko tilan yrittäjät muita tuloja maataloustulojen lisäksi (kuvio 16). 29 % vastaajista kertoi, etteivät he saa tuloja maatalousyrityksen ulkopuolelta. 26 % vastaajista kertoi, että he saavat tuloja lisäksi palkkatyöstä ja 16 % saa tuloja muusta yritystoiminnasta. 18 % vastaajista saa lisäksi eläkettä. Sijoituksista lisätuloja saa 9 % vastaajista. Lisäksi 1 % vastasi saavansa lisätuloja jostain muualta, tässä tapauksessa metsätaloudesta.

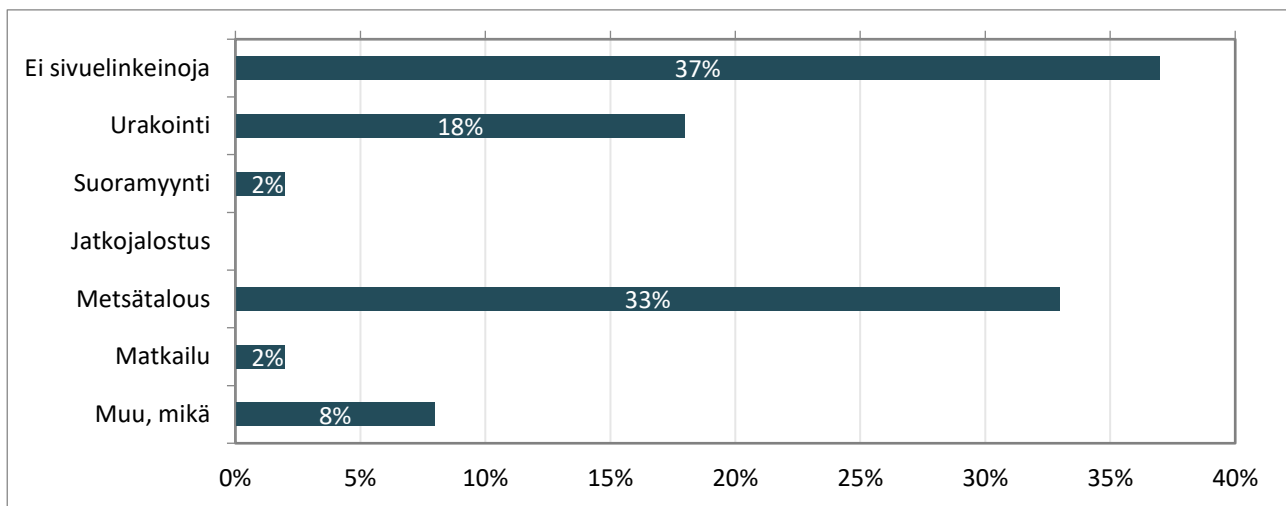

Kuvio 16. Tilan yrittäjien muut tulot maataloustulojen lisäksi (%) (n=76).

Tarkemmin sivuelikeinoista (kuvio 17) kysyttäessä reilu kolmannes vastaajista kertoi, ettei heidän maatalousyrityksellään ole sivuelinkeinoja. 33 % vastaajista kertoi metsätalouden olevan heidän sivuelinkeinonsa, ja urakointia harjoittaa vastaajista 18 %. Suoramyyntiä sekä matkailua harjoittaa kumpaakin 2 % vastaajista. Jatkojalostusta ei harjoitettu yhdelläkään vastanneista tiloista. Lisäksi 8 % vastaajista kertoi, että tilalla on jokin muu sivuelinkeino.

Suurin osa vastaajista tarkensi, että heillä on maatalousyrittäjänsä rinnalla muun alan yritystoimintaa, kuten konehuoltoa ja metallityötä. Vastauksia tarkastelemalla voidaan myös todeta, että useammalla vastanneista tiloista harjoitetaan useampaa sivuelinkeinoa, sillä kysymykseen vastasi 63 vastaajaa ja vastauksia saatiin 79 kpl.

Vastaajilta tiedusteltiin myös, ovatko he harkinneet sivuelinkeinojen mahdollisuutta. Valtaosa vastaajista (91 %) ei ole harkinnut sivuelinkeinoja, kun taas 9 % vastaajista on harkinnut niiden mahdollisuutta. Kysyttäessä, millaisia sivuelinkeinoja yrittäjät ovat harkinneet, kertoivat he harkitsevansa urakoinnin tai muun yritystoiminnan aloittamista.

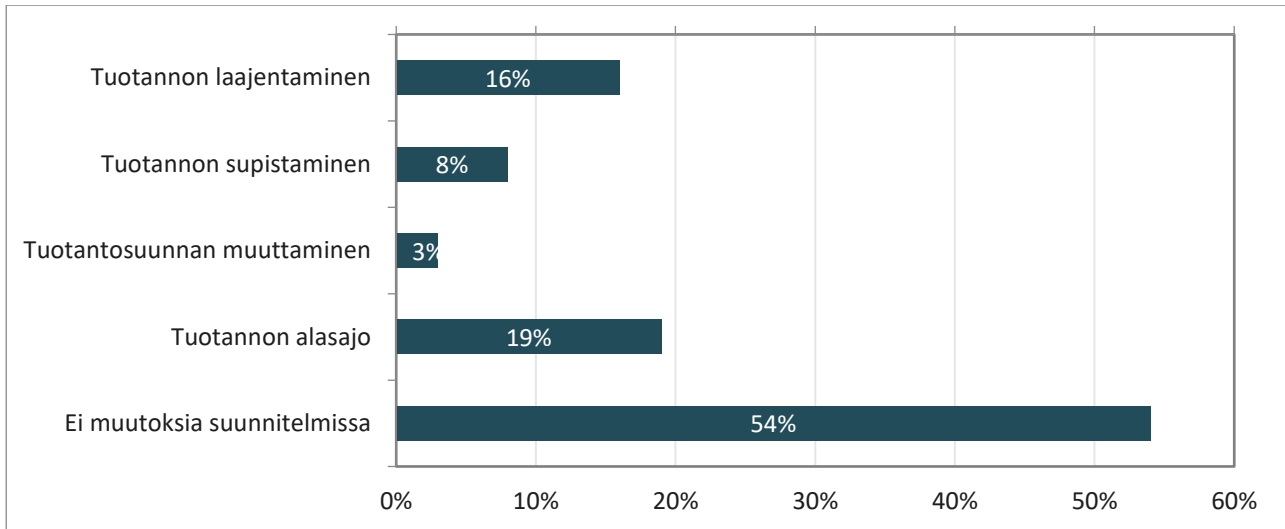

Kuvio 17. Sivuelinkeinot (%) (n=79).

7.3 Tulevaisuuden suunnitelmat

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa nimenomaan maatilayrityksien tulevaisuuden suunnitelmia. Yrittäjiltä kysyttiin heidän maatilayrittäjänsä tulevaisuuden suunnitelmista ja näkymistä sekä kohonneiden kustannusten vaikutuksesta maatalousyrittäjien toimintaan.

Maatalousyrittäjiltä kysyttiin, onko heidän aikeinaan tuotannon ennallaan pitäminen, laajentaminen, supistaminen vai tuotannon alasajo (kuviot 18). Myös aikeita tuotantosuunnan vaihtamisesta tiedusteltiin. Valtaosa vastaajista, 54 prosenttia ilmoitti, ettei tuotantoon ole suunnitelmassa muutoksia. 19 prosenttia ilmoitti suunnittelevansa tuotannon alasajoa. 16 prosenttia vastasi aikovansa laajentaa tuotantoa, ja tuotannon supistamisesta ilmoitti 8 prosenttia vastaajista. 3 prosentti kertoi muuttavansa tuotantosuuntaa.

Kuvio 18. Suunnitelmat tuotannon suunnasta (%) (n=63).

Vastaajilta, jotka ilmoittivat tuotantonsa supistamisesta, alasajosta tai tuotantosuunnan vaihtamisesta, kysyttiin lisäksi erilaisia kysymyksiä muutoksiin johtaneista syistä sekä muutosten jälkeisistä suunnitelmista.

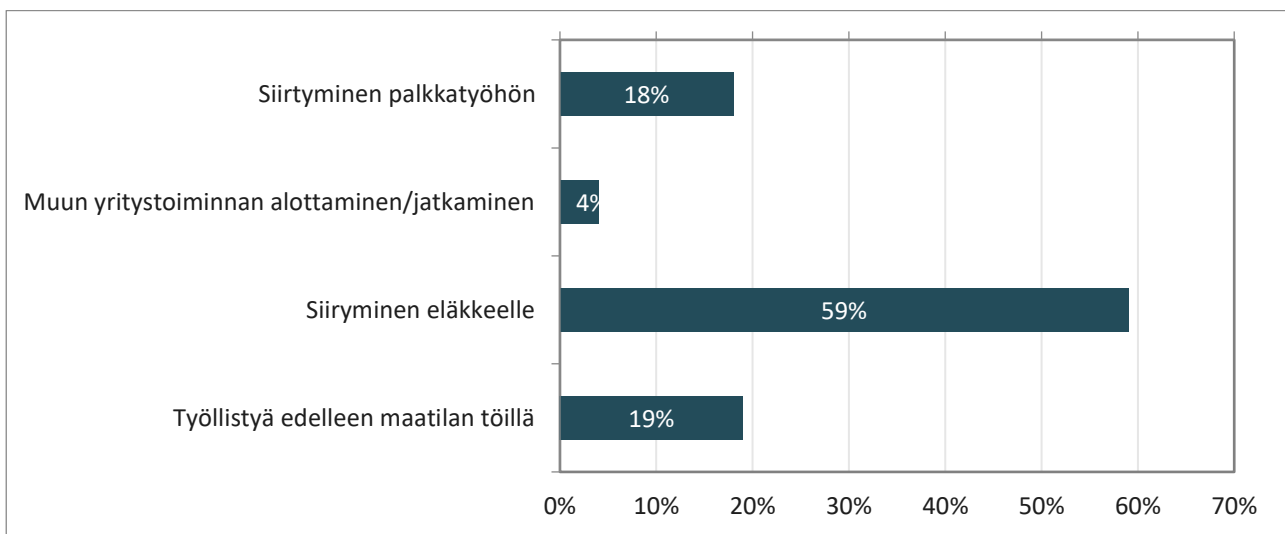
Ensimmäiseksi kysyttiin syitä, miksi tuotantoa supistetaan, ajetaan alas tai tuotantosuunta vaihdetaan. Kysymys oli avoin, eli valmiita vastausvaihtoehtoja ei ollut, vaan vastaaja sai kertoa vapaasti muutokseen johtaneista syistä. 50 % vastaajista kertoi eläkeiän lähestyvän, eikä tilalle ole jatkajaa. Toisissa vastauksissa kerrottiin, ettei jatkajaa löydy, koska tilat ovat kooltaan pieniä ja tuotantorakennukset ja kalusto vaatisivat suuria investointeja. Saman suuntaisesti vastasi lisäksi 10 % vastaajista, mutta heidän vastauksissaan ei mainittu lähestyvää eläkeikää. Käynnissä kerrottiin olevan tuotannon loppukäyttövaihe, sillä korjausvelan kasvaessa tuotanto on päätetty ajaa alas suurien investointien sijaan.

Toisaalta 25 % vastaajista kertoi, että kohonneiden tuotantokustannusten myötä tuotanto on kannattamatonta. Tuotantopanosten kallistuminen ja saatavuusongelmat haastavat tuotantoa sekä kannattavuutta. Vastaajista 5 % kertoikin vaihtavansa viljanviljelyn osittain nurmien viljelyyn näistä syistä.

10 % kertoi syyksi maatalousyrittäjien henkisen paineen, tiukkenevan lainsäädännön ja poukkoilevan politiikan. Näissä vastauksissa mainittiin myös maatalouden huono imago sekä heikon kannattavuuden myötä kehittynyt motivaation puute.

Tuotantonsa supistavilta, alas ajavilta tai tuotantosuuntaa vaihtavilta maatalousyrittäjiltä kysyttiin lisäksi heidän työllistymissuunnitelmistansa tuotannon muutosten jälkeen (kuvio 19). Vastaajista 59 % kertoi siirtyvänsä eläkkeelle. 19 % aikoo työllistyä edelleen maatilalla ja 18 % aikoo siirtyä palkkatyöhön. 4 % vastaajista aikoo aloittaa tai jatkaa muuta yritystoimintaa.

Niiltä vastaajilta, jotka kertoivat tuotannon supistamisesta, alasajosta tai tuotantosunnan vaihdoksesta ja jotka vastasivat kyselyn alussa olevansa kotieläintilallisia, kysyttiin, onko heillä suunnitelmissa lopettaa eläintenpito. Neljästä vastaajasta puolet kertoi, ettei kotieläintenpitoa lopeteta tuotannon supistamisesta huolimatta. Puolet vastaajista kertoi lopettavansa eläintenpidon kokonaan. Näistä kotieläintuotannon lopettavista tiloista molemmat kertoivat jatkavansa kasvinviljelytilana sen sijaan, että viljelymaat joko vuokrattaisiin tai myytäisiin.

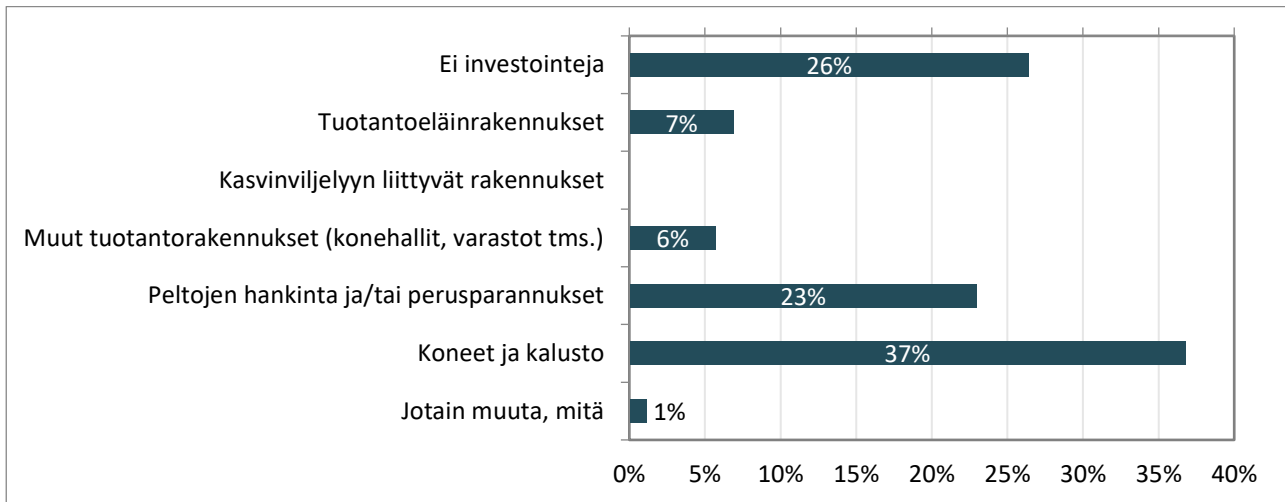
Kuvio 19. Tuotannon muutosten jälkeen työllistyminen (%) (n=27).

7.3.1 Investoinnit

Ensimmäinen investointeja koskeva kysymys koski viimeisten viiden vuoden aikana toteutettuja investointeja (kuvio 20). Eniten investointeja oli tehty koneisiin ja kalustoon. Näitä investointeja kertoi tehneensä 37 % vastaajista. 23 % vastasi hankkineensa peltoa ja/tai tehneensä niiden perusparannuksia. Tuotantoeläinrakennuksiin on investoinut vastaajista 7 %, ja muihin tuotantorakennuksiin, kuten konehalleihin ja varastoihin, on investoinut 6 %

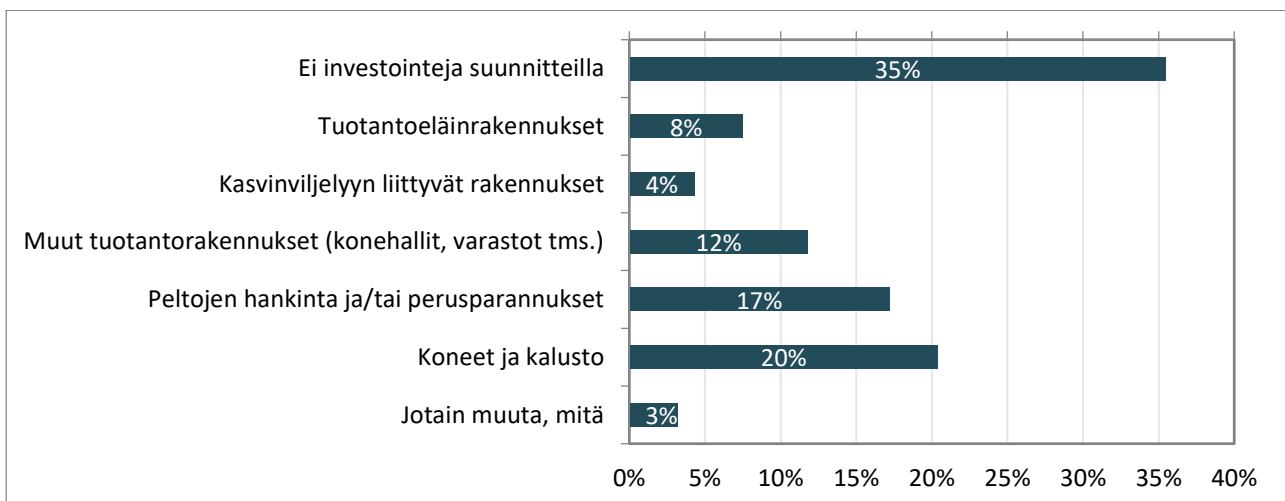

vastanneista tiloista. Vastaajista 1 % kertoi investoineensa johonkin muuhun, tässä tapauksessa kastelutarvikkeisiin. 26 % kertoi, ettei tilalla ole tehty investointeja.

Kuvio 20. Tehdyt investoinnit viimeisen viiden vuoden aikana (%) (n=87).

Investointeja suunnitellaan tehtävän myös tulevaisuudessa (taulukko 21). Seuraavan viiden vuoden aikana eniten suunnitteilla on koneisiin ja kalustoon liittyviä investointeja. Niitä suunnittelee 20 % vastaajista. Peltojen hankintaa ja/tai niiden perusparannuksia suunnittelee 17 % vastaajista. Muita tuotantorakennuksia, kuten konehalleja tai varastoja, suunnittelee 12 %. Vastaajista 8 % kertoo suunnittelevansa tuotantoeläinrakennuksia. Kasvinviljelyyn liittyviä rakennuksia suunnitellaan 4 %:lla kyselyyn vastanneiden tiloista. Vaihtoehto ”jotain muuta” kattaa vastauksista 3 %. Tähän kohtaan tulleet tarkennukset kertovat, että tiloilla suunnitellaan aurinkopaneeleita, metsätilakauppaa sekä sukupolvenvaihdosta.

Kuvio 21. Suunnitellut investoinnit seuraavan viiden vuoden aikana (%) (n=93).

Kyselyssä kyseltiin myös tilojen halukkuutta investoida sellaisiin toimenpiteisiin, joilla pyritään alentamaan kohonneita kustannuksia. 62 % vastaajista ei ollut halukkaita investoimaan tällaisiin toimenpiteisiin. 38 % puolestaan on suunnitellut kustannuksia alentavia investointeja.

Mikäli kysymykseen vastasi, että tilalla on suunniteltu kyseisiä toimenpiteitä, tiedusteltiin myös, millaisia toimenpiteitä on ajateltu. Eniten vastauksissa mainittiin tuotannon tehostamista niin viljelyn, työtapojen kuin kalustonkin osalta. Tehostamisen osuus mainituista toimenpiteistä on 27 %. Myös aurinkopaneeleiden hankintaa harkittiin useammalla tilalla. Niiden osuus suunnitelluista toimenpiteistä on 18 %. Energian säästö ja hukkaenergian hyödyntämisen pohdinta nousi esiin 14 %:ssa vastauksista. Samalla osuudella kustannusten nousuun on vastattu lopettamalla eläinten pito tai myymällä tila. 9 %:n osuus toimenpiteistä koski tehtävien hankintojen kilpailuttamista sekä ajoittamista. Muita toimenpiteitä olivat 4,5 %:n osuuk-silla urakoinnin vähentäminen, väkilannoitteiden vähentäminen, säästäminen ”sieltä täältä” sekä investointien jäädyttäminen.

7.3.2 Kustannusten nousun vaikutukset

Kyselyssä kysyttiin maatalousyrittäjiltä, onko kustannusten nousulla ollut vaikutuksia maatalousyrittäjien toimintaan. 25 % koki, ettei kustannusten nousu ole vaikuttanut yrityksen toimintaan. Tähän kysymykseen yksi uusi maatalousyrittäjä kommentoi, ettei ole toiminut yrittäjän ennen kustannusten nousua, joten muusta hänellä ei ole kokemusta. 75 % vastaajista vastasi kysymykseen myöntävästi. Tähän kysymykseen myöntävästi vastanneilta yrittäjiltä pyydettiin sanallista tarkennusta. Sanallisia vastauksia saatiin runsaasti. Ne voidaan tiivistää seuraavasti:

- lannoitteita ole pystytty ostamaan riittävästi ja niiden käyttöä vähennetään
- budjetoinnin merkitys on kasvanut
- investoinnit ovat jäissä
- kannattavuus heikkenee
- tili ja yritystulo ovat pienentyneet
- ”rahat loppuu”
- riippuvuus tuista on kasvanut

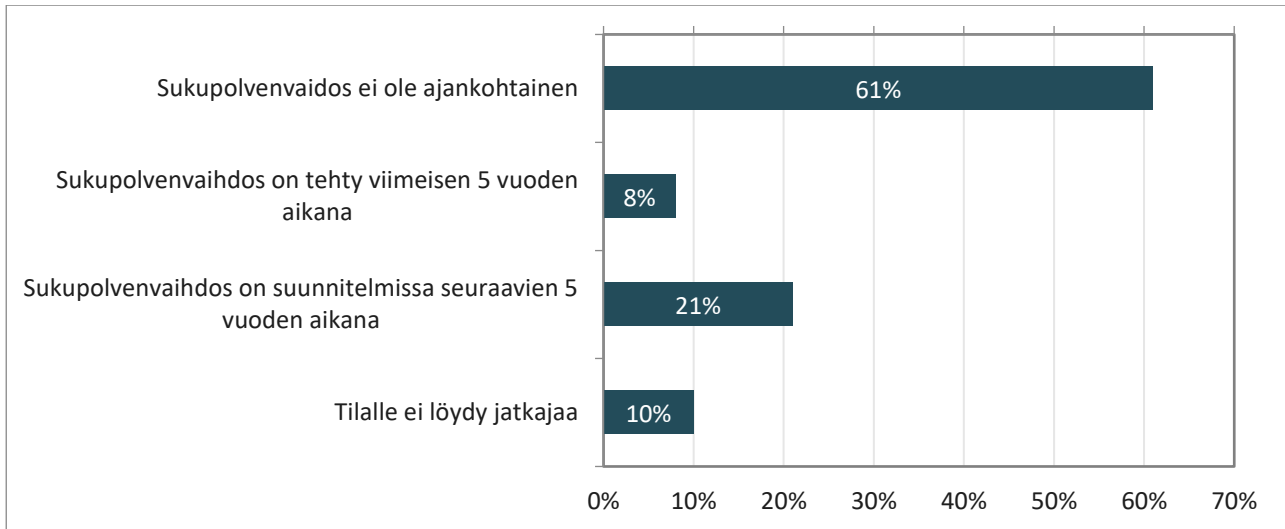
- myytävien tuotteiden hintaa on jouduttu nostamaan, mikä on vähentänyt myyntiä
- menoja pyritään karsimaan, mutta kustannukset ovat kasvaneet
- tuotantoa on muutettu/supistettu/ajettu alas
- tuotantoa on jouduttu rahoittamaan metsätaloudella
- ”tukena eläkkeet, pystyy viljeleen”
- ”lamauttavia”.

29 % kyselyyn vastanneista kertoi, etteivät he osaa vastata, uskovatko maatalousyrityksen selviävän nykyisestä maatalouskriisistä. 3 % ei uskonut yrityksen selviävän, kun taas 68 % uskoi yrityksensä selviävän kriisin yli.

7.3.3 Sukupolvenvaihdokset Karviassa

Kyselyssä oli maatalousyrittäjille myös yksi kysymys sukupolvenvaihdoksesta. Siinä tiedusteltiin sukupolvenvaihdoksen ajankohtaisuutta ja tulevaisuuden näkymiä (kuvio 22). Valtaosa vastaajista (61 %) kertoi, että sukupolven vaihdos ei ole ajankohtainen lähitulevaisuudessa. Kyselyyn vastanneista 31 % puolestaan vastasi tämän olevan ajankohtaista. Tarkemmin 21 prosenttia vastasi sukupolvenvaihdoksen olevan suunnitelmassa seuraavien viiden vuoden aikana, kun taas puolestaan 10 prosenttia vastaajista kertoi sukupolvenvaihdoksen olevan ajankohtainen, mutta tilalle ei ole löytynyt jatkajaa. 8 prosenttia kyselyyn vastanneista kertoi, että maatilayrityksessä on tehty sukupolven vaihdos viimeisten viiden vuoden aikana.

Vastauksista voidaankin päätellä, että maatalouden rakennemuutos näkyy myös karvialaisilla tiloilla.

Kuvio 22. Sukupolven vaihdoksen ajankohtaisuus (%) (n=52).

7.4 Urakointipalvelut ja yhteistyö

Kyselyssä maatalousyrittäjiltä haluttiin selvittää urakointipalveluiden käyttöä, sitä puuttuuko Karviasta joitakin urakointipalveluita sekä sitä, onko tilojen välillä mahdollisesti yhteistyökuviota tai olisiko sellaiseen kiinnostusta.

Ensimmäisenä maatalousyrittäjiltä kysyttiin, käyttävätkö he urakointipalveluita. Vastaajista 60 prosenttia kertoi käyttävänsä urakointipalveluita ja 40 prosenttia vastasi, ettei käytä urakointipalveluita. Kyllä-vastaajilta kysyttiin lisäksi, millaisia urakointipalveluita he käyttävät. Vastauksista kävi ilmi, että urakointipalveluita käytetään viljan puintiin ja kuivatukseen, lietteen sekä lannan levitykseen, rehusadon korjuuseen tai siihen liittyvään yksittäiseen työvaiheeseen kuten niittoon, karhotukseen tai paalaamiseen. Maatalousyrittäjät kertoivat käyttävänsä urakointipalveluita myös kaivuutöihin, maatalousrakennuksien perusparannuksiin, ojituksiin, kylvöihin, kyntöihin sekä kasvinsuojeluun. Osa vastaajista oli vastannut käyttävänsä urakointipalveluita nurmien niittomurskaukseen viherlannoitteeksi, metsätöihin tai konetyöhön, johon tilalla itsellään ei ole kalustoa.

Seuraavana maatalousyrittäjiltä kysyttiin, puuttuuko Karviasta heidän tarvitsemiaan urakointipalveluita. Lähes kaikki, 95 prosenttia, olivat sitä mieltä, ettei Karviasta puutu urakointipalveluita. Vastaajista viisi prosenttia oli kuitenkin sitä mieltä, että heidän tarvitsemiaan urakointipalveluita puuttuu. Heiltä, joiden mielestä urakointipalveluita puuttuu, kysyttiin tarkennusta,

millaista urakointipalvelua he kaipaavat. Vastauksista kävi ilmi, että lietteen ajoon ja ruiskutukseen kaivataan urakointipalveluita. Edellisessä kysymyksessä, jossa maatalousyrittäjiltä kysyttiin, millaisia urakointipalveluita he käyttävät, ei käy ilmi, ostavatko he urakointipalvelut karvialaisilta urakoitsijoilta vai jostakin muualta.

Maatalousyrittäjiltä tiedusteltiin seuraavana, tehdäänkö heidän maatilayrityksessään yhteistyötä muiden maatalousyriyten kanssa ja jos tehdään, millaisesta yhteistyöstä on kyse. Vastaajista 51 prosenttia kertoi heillä olevan yhteistyökuvioita. 49 prosenttia kertoi, ettei yhteistyökuvioita ole. Vastauksista käy ilmi, että tilojen välinen yhteistyö pitää sisällään yhteiskoneita, koneyhteistyötä tai -urakointia, sopimuspeltoja tai -viljelyä, vilja- ja rehukauppaa, ruiskutusta sekä eräs vastaaja kertoi sen olevan yhteisiä pellonpiennartapahtumia.

Maatalousyrittäjiltä kysyttiin myös, kiinnostaisiko heitä lisätä yhteistyötä muiden tilojen kanssa. Vastaajista 61 prosenttia kertoi, ettei tilojen välisen yhteistyön lisääminen kiinnosta heitä. 39 prosenttia yhteistyön lisääminen kiinnosti. Kiinnostuneilta tiedusteltiin, millaisia yhteistyöideoita heillä olisi. Alla on saatuja vastauksia:

- yhteistyö kone- ja peltotöissä
- yhteiskoneiden hankinta
- koneurakointi
- yhteislohkot ilman tilusjärjestelyä
- tilojen välistä kaupankäyntiä, esim. viljan myyntiä
- karjanlannan vastaanotto
- mylly- ja meijeritoiminta
- metsästysseuran kanssa yhteistyössä toimiva tilateurastamosta, jonka yhteydessä toimisi lähiruokamyymälä
- työntekijöiden yhteispalkkaus.

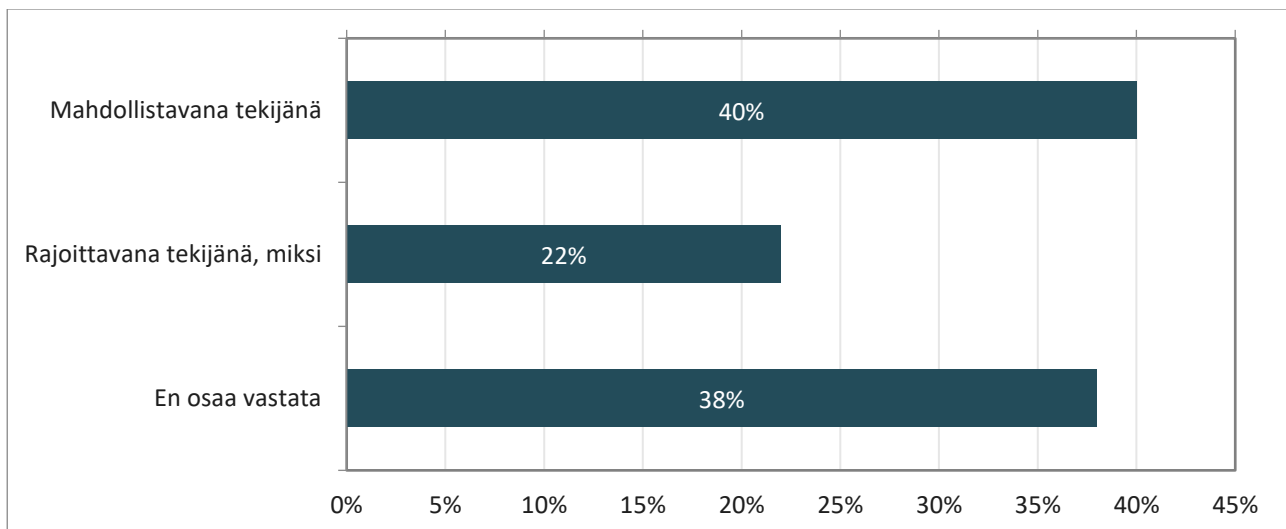
7.5 Maatalousyriyksen sijainti ja tilusrakenne

Maatalousyrittäjiltä haluttiin kysyä, millaisena he kokevat maatalousyriyksen sijainnin Karviassa ja kokevatko he peltojen etäisyyden, sijainnin tai lohkokoot haastavina. Lisäksi

kysyttiin, miten peltojen saatavuus koetaan ja rajoittaako peltojen saatavuus tilan toimintaa tai tulevaisuuden suunnitelmia.

Maatilan sijainnin Karviassa (kuvio 23) mahdollistavana tekijänä koki vastaajista 40 prosenttia, 38 prosenttia vastaajista koki, ettei osaa vastata kysymykseen ja 22 prosenttia koki sijainnin rajoittavana tekijänä. Heiltä, jotka vastasivat maatalousyrityksen sijainnin Karviassa olevan rajoittava tekijä, kysyttiin, miksi he kokevat sijainnin rajoittavan tilan toimintaa. Tekstikenttään tulleista vastauksista käy ilmi, että rajoittavina tekijöinä koetaan lyhyt kasvukausi ja karu ilmasto, pienet kasvulohkot ja maaperä sekä erityisesti pitkät välimatkat.

Pitkät välimatkat kasvukeskuksiin koetaan rajoittavina, koska tarvikkeet ja tuotantopanokset on joko haettava kaukaa tai tilattava, jolloin rahtikustannukset nousevat pitkien välimatkojen vuoksi. Palveluiden vähentyessä pienetkin asiat on haettava naapurikunnista. Myös urakointimahdollisuudet koettiin vähäisiksi, toisin kuin suurien kaupunkien lähetyvillä. Eräs vastaajista mainitsi myös, että pienestä kunnasta ei löydy riittävästi suoramyyntiasiakkaita.

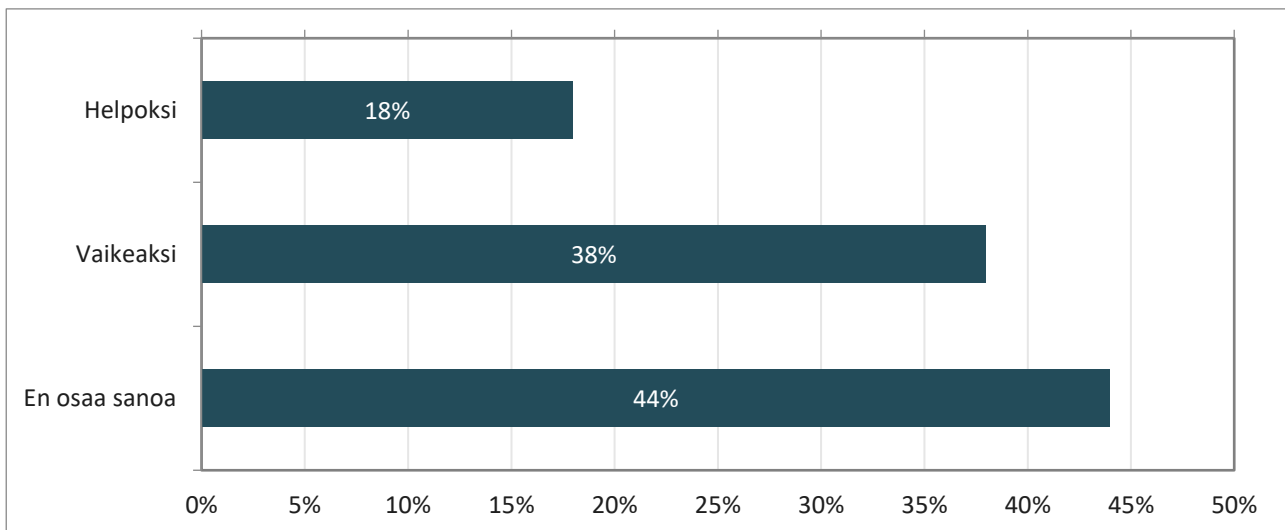

Kuvio 23. Maatalousyrityksen sijainti Karviassa (%) (n=63).

Kyselyssä tiedusteltiin myös maatalousyrittäjien ajatuksia tilusrakenteesta. Heiltä kysyttiin, kokevatko he peltojensa etäisyyden, sijainnin tai lohkokoot haastavina. Suurin osa vastaajista, 58 prosenttia, ei kokenut edellä mainittuja seikkoja haastavina. 42 prosenttia taas koki tilusrakenteensa haastavaksi, ja heille annettiin tekstikentän muodossa mahdollisuus tarkentaa vastauksiaan, miksi he näin kokevat. Lisävastauksista käy ilmi:

- pienet lohkokoot, jotka ovat hankalia isoille, nykyaikaisille koneille
- hajallaan olevat lohkot, ”Työaika menee maantiellä”
- kaukana olevat lohkot, ”Pakko ollut ostaa kauempaa, kun lähellä ei ole tarjolla”
- ”tilalla joudutaan viljelemään liian pieniä ja huonoja lohkoja”
- ”omistus liikaa nykyään perikunnilla ja jäähdyttelijöillä”.

Seuraavassa kysymyksessä maatalousyrittäjiltä tiedusteltiin, miten he kokevat peltojen saatavuuden (kuvio 24). Valtaosa vastaajista, 44 prosenttia, ei osannut sanoa, onko peltojen saatavuus helppoa vai vaikeaa. Helpoksi sen koki 18 prosenttia, kun taas vaikeaksi peltojen saatavuuden koki vastaajista 38 prosenttia.

Kuvio 24. Peltojen saatavuus (%) (n=63).

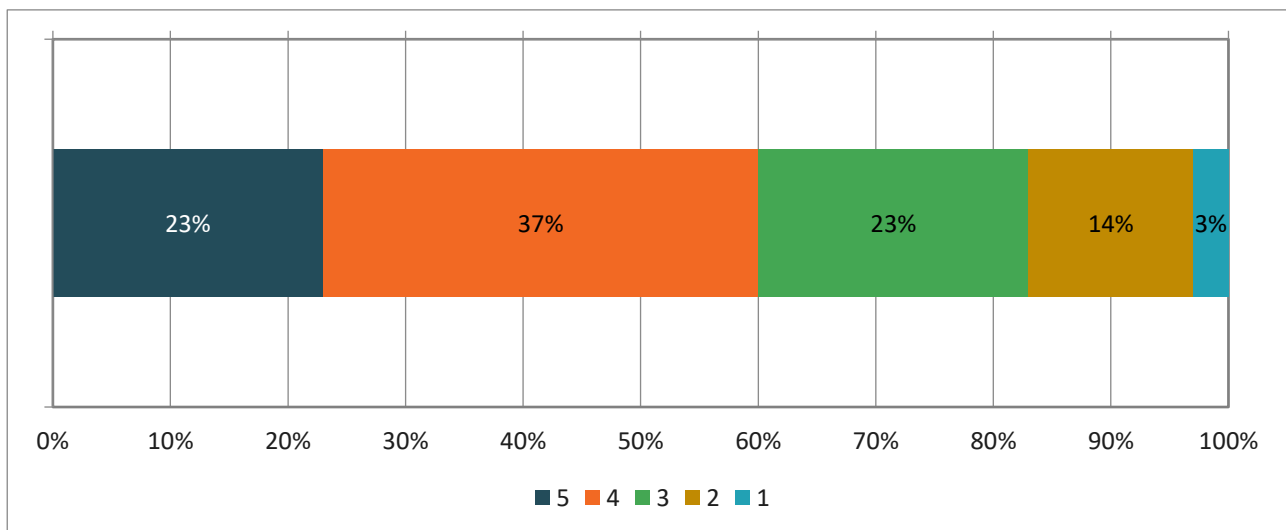
Lisäksi maatalousyrittäjiltä kysyttiin, kokevatko he peltojen saatavuuden rajoittavan tilan toimintaa tai tulevaisuuden suunnitelmia. 78 prosenttia vastaajista koki, ettei peltojen saatavuus ole rajoittava tekijä. 22 prosenttia taas kokee, että haasteet peltojen saatavuudessa rajoittavat tilan toimintaa sekä tulevaisuuden suunnitelmia.

7.6 Yrittäjien jaksaminen

Opinnäytetyöntilaajaa, Karvian kuntaa, kiinnosti erityisesti myös maatalousyrittäjien työssä jaksaminen ja hyvinvointi. Lisäksi Karvian kunta halusi kartoittaa maatalousyrittäjien ajatuksia siitä, miten kunta voisi tukea maatalousyrittämistä ja yrittäjien jaksamista.

Maatalousyrittäjiltä kysyttiin, kuinka he kokevat jaksavansa työssään (kuvio 25). Vastauksista käy ilmi, että valtaosa vastaajista, 60 prosenttia, jaksaa työssään hyvin tai melko hyvin. Keskiarvoille hyvin jaksamisen ja huonosti jaksamisen väliin sijoittuu 23 prosenttia vastauksista. 17 prosenttia vastaajista kertoi jaksavansa työssään melko huonosti tai huonosti.

Yrittäjien huonoon jaksamiseen vaikuttavat varmasti tuotannon heikko kannattavuus ja kannattavuuden jatkuva heikkeneminen sekä alituinen kiire. Henkistä jaksamista kuormittava maatalousyrittäjien kokema byrokratia, ruuantuotannosta käytävä negatiivinen keskustelu sekä epävarmuus tulevasta.

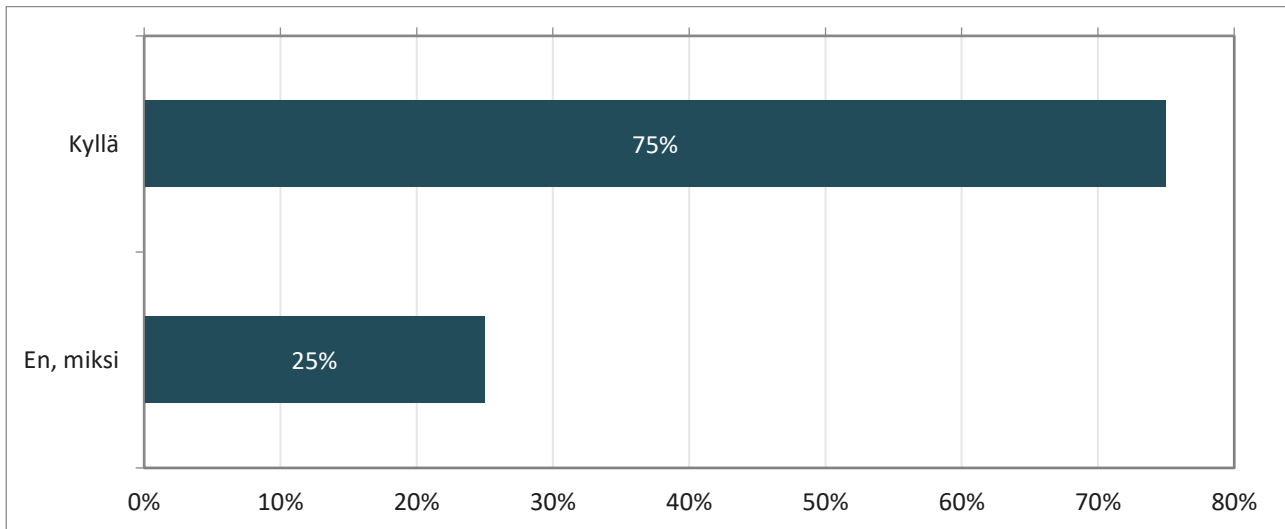
Kuvio 25. Koetko jaksavasi työssäsi? (%) (n=65). 5=Jaksan hyvin 1=En jaksaa hyvin.

Maatalousyrittäjiltä tiedusteltiin lisäksi, kokevatko he pystyvänsä irtautumaan työstään riittävästi (kuvio 26). Vastanneista 75 prosenttia kertoi pystyvänsä irtautumaan riittävästi. 25 prosenttia taas kertoi, ettei koe pystyvänsä irtautumaan työstään riittävästi. Heiltä pyydettiin tarkennusta. Lisäkenttään annetuista vastauksista käy ilmi seuraavia asioita:

- kotieläintuotannon sitovuus, ”vastuu myös vapaapäivinä”
- jatkuva stressi kannattavuudesta
- luotettavan työvoiman saatavuus, ”luotettavaa työvoimaa mahdoton saada”
- lomittajien saatavuus
- rahan puute
- ”tykkään työstäni liikaa”.

Lisäksi vastauksista kävi ilmi, että sen jälkeen, kun kotieläintuotanto on loppunut tai se loppuu, koetaan, että työstä irtautuminen on muuttunut tai muuttuu helpommaksi.

Kuvio 26. Koetko pystyväsi irtautumaan työstä riittävästi? (%) (n=65).

Maatalousyrittäjille osoitettiin suora kysymys siitä, miten Karvian kunta voisi tukea maatalousyrittämistä ja yrittäjien jaksamista. Tähän kysymykseen vastaaminen tapahtui tekstilaatikon kautta ilman valmiita vastausvaihtoehtoja. Vastaajista kolmekymmentä maatalousyrittäjää vastasi tähän kysymykseen.

Useista vastauksista nousi esille toiveita virkistys- ja koulutustilaisuuksia, joissa näkisi samalla muita paikallisia maatalousyrittäjiä ja pääsisi jakamaan vertaistukea ja verkostoitumaan. Lisäksi vastauksissa toistui neuvontapalveluiden tarpeellisuus.

Lomatoimiston ja lomituspalveluiden toimivuus nousi esille monessa vastauksessa, vaikka vastaajat mainitsivat tietävänsä, etteivät lomituspalvelut kuulu kunnalle, mutta kuntaa pyydettiin toimimaan puolesta puhujana. Eräs vastaaja tiivisti hyvin karvialaisten maatalousyrittäjien huolen lomituspalveluiden ongelmista:

Viestiä lomatoimeen, että lomitukset pitää saada järjestymään, myös tuetut maksulliset. Sovittuja lomiamia ei saisi perua eikä lomittajia vaihtaa kesken lomituksen. Tilallisen pitäisi pystyä luottamaan siihen, että ennen lomaa töihin opastetut lomittajat ovat töissä, eikä vaihdu kesken loman perehdyttämättömiin. Tilallisten toiveita halutuista lomittajista pitäisi kuunnella ja lomittajia pitäisi saada perehdytykseen niin, ettei opastus kuluta lomasaldoa.

Vastauksissa ilmeni myös toive, että koulussa ja kunnan muissa palvelupaikoissa suosittaisiin paikallisia tuotteita ja verotus pidettäisiin mahdollisimman alhaisena. Myös palveluiden pysymistä paikkakunnalla toivottiin edistettävän. Karvian kunnalle esitettiin toive puoltaa hankkeita, joita maatalousyrittäjät hyödyntävät sivuelinkeinoinaan.

Kunnan pitäisi edistää kouluissa ja muissa laitoksissa paikallisen lähiruoan käyttöä. Kouluissa lisättävä ehdottomasti maatalouden ja sivuelinkeinojen opetusta. Kaikin keinoin lisättävä pienen kunnan, maatalouden ja pk-yritysten kiinnostavuutta. Poliitikalla pitäisi vaikuttaa voimakkaasti myös pienten tilojen kannattavuuden parantamiseen ja kunnan kiertotalouteen sekä energiaomavaraisuuteen. Kunta voisi yhdessä yrittäjien kanssa olla aloitteellinen meijeri- ja myllytoiminnan aikaansaamiseksi kuntaan. Työllisyyttä, sisäistä muuttoliikettä ja työperäistä maahanmuuttoa maaseudulle edistettävä ilman kannustinloukkuja (puolin ja toisin), kuntien, maatilojen, pk-yritysten ja palvelujen säilyttämiseksi, kuntien ja sitä kautta koko suomen hyvinvoinnin ja talouden parantamiseksi.

Useat vastaajat kiittelivät Karvian kuntaa ja pitivät salaoja- ja kalkitusavustusta sekä yksityistieavustusta toimivana keinona tukea maatalousyrittäjiä kunnan puolesta. Eräs vastaaja oli nostanut esille myös kesätyöllistämistuen, ja toinen vastaaja toivoi isompaa tukea työntekijän palkkaamista varten.

Muita vastauksissa nousseita toiveita tai kehitysideoita Karvian kunnalle oli tuki vapaapäivien mahdollistamiseen, ainakin aloittaville tiloille ”aloitusavustus”, peltopankki, tiedottaminen Väliä Viljelijästä - palvelusta, tukipapereiden täyttökustannuksiin osallistuminen ja kulttuurituen ohjaaminen maatalouteen. Muutama vastaajista ei osannut sanoa, miten Karvian kunta voisi tukea maatalousyrittäjiä.

7.7 Kyselyn kommentit

Kyselyn lopuksi maatalousyrittäjille annettiin mahdollisuus vapaaseen sanaan tekstikentän muodossa. Vastanneista 63 maatilayrittäjästä 19 käytti tämän mahdollisuuden. Kommentteissa pohdittiin kustannusten nousun vaikutuksia ja tulopuolen hidasta kohoamista, peltojen saatavuutta ja vaikeutta tehdä tulevaisuuden suunnitelmia. Vastauksista nousi esille myös maatalousyrittäjien ahdinko nykytilanteesta, johon maatalous on ajautunut.

Tilanne tällä hetkellä melko haastava, kustannusten raju nousu ja tulopuolen varsin hidas kohoaminen. Vaikea arvioida tilannetta esim. 5 v tai vaikka vuodenkin päähän mikä on tulo ja mitkä kustannukset! Peltujen saatavuus ollut rajoitettua mutta tilanne saattaa muuttua paljonkin lähivuosina riippuen taas tästä hömppä kulttuurista. Juuri nyt ei pysty suuria suunnitelmia tekemään, mutta tilanne ehkä muuttuu lähiaikoina suuntaan tai toiseen.

Vastauksissa mietittiin myös, mistä tilalle löytää tulevaisuudessa jatkajaa vai löytääkö ollenkaan maatalousalan ollessa syvässä ahdingossa ja julkisen keskustelun ollessa negatiivista. Yleisesti ottaen vastaajat kuitenkin pitivät Karviaa hyvänä paikkana, jossa on ”hyvää pöhinää” ja mahdollisuus yhteistyöhön muiden kanssa.

Maatalouden tukijärjestelmä sai kritiikkiä eräältä vastaajalta:

”Kehittyvän maatalouden esteenä ovat passivoivat tuet. Korjuuvelvoitteen puuttuminen, ”hömppäheinä” ym. puuhastelun mahdollistaminen estävät tehokkaasti maan vapautumista viljelyyn näin nostoen vuokra ja myyntihintoja.”

Kommenteissa oli ideoita, millaisia palveluita Karviassa voisi olla. Ehdotettiin muun muassa Karvian kuntatiedotteeseen palstaa, jossa voitaisiin tiedottaa myytävistä ja vuokrattavista maataloista, peltomaasta tai metsästä tai vastaavasti voisi kertoa halukkuutensa ostaa tai vuokrata edellä mainittuja. Lisäksi ehdotettiin ”määrättyjen laitteiden vuokrauspalvelua” ja maaseutusihteerille avointa vastaanottoa kerran viikossa.

”Maataloustarvikekaupan kehitysmahdollisuudet hyvät, toki viimeisin lopettamaan joutunut toimija jättää ison aukon palveluihin.”

Eräs vastaaja oli nostanut lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnin avainasemaan tulevaisuuden kannalta. Vastaaja painotti, että kaikille on taattava terveet harrastusmahdollisuudet, kiusaamisen on loputtava niin lasten kuin aikuistenkin osalta ja päihde- ja mielenterveysongelmiin on puututtava heti ja niiden ennaltaehkäisyyn on panostettava.

Lisäksi toivottiin, että suosittaisiin monimuotoisia maatiloja eikä pelkästään karjatiloja. Myös suoramyyntiä toivottiin Karviaan. Lisäksi pari vastaajaa kertoi olevansa tyytyväinen nykyisellään ja muutama vastaajista kiitteli kyselystä.

8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää maatalousvaltaisen Karvian kunnan maatalousyrittäjien tulevaisuuden suunnitelmia, taloustilannetta, työllistävää vaikutusta niin ympärivuotisten kuin sesonkityöntekijöiden osalta sekä urakointipalveluiden käyttöä. Lisäksi haluttiin selvittää maataloilla tehtyjä tai suunniteltuja investointeja ja yhteistyökuvioista. Maatalousyrittäjiltä kysyttiin myös, kuinka he kokevat jaksavansa työssään ja millaisia ajatuksia heillä on siitä, miten Karvian kunta voisi tukea maatalousyrittäjiä.

Kyselyn vastausprosentti oli 34 %, joten vastauksia voidaan pitää suuntaa antavina. Täysin kattavaa kuvaa karvialaisten maatalousyrittäjien tilanteesta kyselyn avulla ei siis voida muodostaa. Karvian maatalousyrityksien lukumäärään suhteutettuna kotieläintilat olivat aktiivisempia vastaajia, mutta kyselyyn vastanneista tiloista kaksi kolmasosaa oli kasvinviljelytiloja. Eniten vastauksia saatiin yli 56-vuotiailta vastaajilta ja vähiten 18–35-vuotiailta. Tämä selittyy myös maatalouden ikärakenteella. Ikärakenne huomioon ottaen 18–35-vuotiaat olivat aktiivisimpia vastaamaan.

Karvialaisista joka neljäs työllistyy alkutuotannossa. Vastauksista nähdään, että ympärivuotisesti palkattua työvoimaa oli käytössä tiloista 13 prosentilla ja työntekijöiden määrä vaihteli yhdestä neljään. Kausityöntekijöitä työllisti 19 prosenttia vastanneista, ja kausityöntekijöiden määrä vaihteli myös yhdestä neljään. Noin joka neljäs kokee ammattitaitoisten työntekijöiden löytymisen haastavana.

Suurimmalla osalla maatalousyrityksistä liikevaihto on pysynyt viimeisen kolmen vuoden aikana samana. Maatalousyrittäjistä lähes joka kolmas kertoi saavansa tulonsa ainoastaan maataloudesta. Yleisimpiä tulonlähteitä maataloustulojen rinnalla olivat palkkatyö, joista tuloja kertoi saavansa vastaajista joka neljäs. Joka viides kertoi saavansa maataloustulojen lisäksi eläkkeitä. Lisäksi maatalousyrittäjät saivat tuloja muusta yritystoiminnasta, sijoituksista ja metsätaloudesta.

Maatalouden sivuelinkeinoista merkittävimpiä olivat metsätalous ja urakointipalveluiden tarjoaminen. Lisäksi pienellä osalla vastaajista oli sivuelinkeinona suoramyyntiä ja matkailua. Osa vastaajista tarkensi maatalousyrityksen rinnalla olevan muuta yritystoimintaa, kuten

konehuoltoa ja metallitöitä. Vastauksista voitiin myös päätellä, että niillä maatalousyrityksillä, joissa on sivuelinkeinoja, harjoitetaan useampaa kuin yhtä sivuelinkeinoa.

Kyselyyn vastanneissa tiloista löytyi sekä tuotantoaan laajentavia kuin myös tuotantoaan supistavia tai alas ajavia maatiloja. Reilulla puolella vastanneista tiloista ei ollut muutoksia suunnitelmissa lähitulevaisuudessa. Seuraavan viiden vuoden aikana suunnitelluiden investointien kerrottiin liittyvät koneisiin ja kalustoon, peltojen hankintaan ja perusparannuksiin, muihin tuotantorakennuksiin ja tuotantoeläinrakennuksiin sekä kasvinviljelyyn liittyviin rakennuksiin. Edellisten viiden vuoden aikana tehdyt investoinnit ovat kohdistuneet suurimmaksi osaksi koneisiin ja peltoon. Lisäksi vastaajat kertoivat investoineensa tuotantoeläinrakennuksiin ja muihin tuotantorakennuksiin.

Syiksi tuotannon supistamiseen tai alasajoon kerrottiin eläkeiän lähestyminen, tuotannon kannattamattomuus tai jatkajan puute. Vastauksissa nousi esiin myös maatalousyrittäjien henkinen paine, koko ajan tiukkeneva lainsäädäntö ja poukkoileva politiikka, jotka ovat vaikuttaneet päätökseen tuotannon supistamisesta tai alasajosta. Tuotantosuunnan muuttamisesta kertoi kolme prosenttia ja laajentamisesta 16 prosenttia. Tuotannon muutoksien jälkeen vastaajat kertoivat joko siirtyvänsä eläkkeelle, työllistyvänsä edelleen maatilalla töillä, siirtyvänsä palkkatyöhön sekä aloittavansa tai jatkavansa muuta yritystoimintaa.

Kotieläintiloista neljä, jotka kertoivat tuotannon supistamisesta, alasajosta tai tuotantosuunnan vaihdoksesta, kertoi, ettei suunnitelmissa ole silti kotieläinten pidon lopettaminen. Ne tilat, jotka lopettavat eläinten pidon, kertoivat jatkavansa kasvinviljelytiloina, eikä viljelysmaata tällöin vapaudu laajentavien tilojen käyttöön.

Kyselyn alussa tuotantosuunnaksi kasvinviljelyn valinneilta maatalousyrittäjiltä kysyttiin lisäksi heille suunnattuja kysymyksiä. Vastanneista kasvinviljelytiloista joka viides kertoi viljelevänsä erikoiskasveja. Joka kolmas vastaajista kertoi vaihtaneensa kotieläintuotannon kasvinviljelyyn. Toisaalta myös kaksi kasvinviljelytilaa oli kiinnostunut aloittamaan kotieläintuotannon.

Vastauksia tarkastellessa voidaan huomata sukupolvenvaihdoksen olevan ajankohtainen joka kolmannelle vastanneista. Vastaajista 21 prosenttia kertoi sukupolvenvaihdoksen olevan suunnitelmissa seuraavien viiden vuoden aikana ja 10 prosenttia kertoi, ettei tilalle ole

löytynyt jatkajaa. Jatkajan löytymiseen on vaikuttanut vastaajien mukaan mm. tilan koko ja suuri investointitarve. Kahdeksan prosenttia vastaajista kertoi tehneensä sukupolvenvaihdoksen edellisten viiden vuoden aikana.

Valtaosa vastanneista kertoi kustannusten nousun vaikuttaneen maatalousyrittäjien toimintaan. Vaikutukset näkyivät kannattavuuden heikkenemisenä, tukiriippuvuuden kasvamisena, investointien jäädyttämisenä, lannoitteiden käytön vähentämisenä, tuotannon muuttamisena/supistamisena tai alasajona. Osa vastanneista kertoi rahoittaneensa maataloustuotantoa heikenneen kannattavuuden seurauksena metsätaloudella ja eläkkeillä. Valtaosa vastanneista kuitenkin uskoi yrityksensä selviävän kriisin yli.

Vastauksista nähdään, että suurin osa maatalousyrittäjistä käyttää urakointipalveluita sellaisiin töihin, joihin itseltä ei löydy tarvittavaa kalustoa. Puolella vastanneista maatalousyrittäjistä on yhteistyökuvioita. Yhteistyökuvioiden tilojen välillä kerrottiin olevan yhteiskoneita, koneyhteistyötä tai -urakointia, sopimuspeltoa tai -viljelyä, vilja- ja rehukauppaa, ruiskutusta ja yhteisiä pellonpiennartapahtumia. Yleisesti ottaen yhteistyön lisääminen kiinnosti karvialaisia maatalousyrittäjiä.

Peltojen pienet lohkokoot ja hajallaan tai kaukana olevat lohkot koettiin haastavina. Peltojen saatavuuden hankalaksi koki lähes neljäkymmentä prosenttia, kun taas vajaa kaksikymmentä prosenttia koki sen helpoksi. Vastaajista lähes puolet ei osannut sanoa, onko peltojen saatavuus haastavaa, mistä voitaisiin päätellä, ettei näillä vastaajilla ole tarvetta lisäpellolle. Peltojen saatavuutta ei kuitenkaan koettu tilan toimintaa rajoittavana tekijänä.

Vastanneista maatalousyrittäjistä reilu puolet kertoi jaksavansa hyvin tai melko hyvin työssään. Loput neljäkymmentä prosenttia kertoivat, jaksavansa työssään melko heikosti tai heikosti. Maatalousyrittäjien huonoon jaksamiseen vaikuttaa luultavasti tuotannon heikko kannattavuus sekä alituinen kiire. Yrittäjien henkistä kuormaa lisää heidän kokemansa byrokraatia, ruuantuotannosta käytävä negatiivissävytteinen keskustelu ja jatkuva epävarmuus tulevista. Tilanne on erittäin huolestuttava, sillä Karvian maatalousyrittäjien jaksaminen on selvästi heikkoa.

Vastauksista nähdään, että valtaosa vastanneista kokee pystyvänsä irtautumaan työstään riittävästi. Yrittäjien vastauksista voidaan päätellä, että ne, jotka eivät koe pystyvänsä irtautumaan työstään tarpeeksi, ovat kotieläintilallisia. Yleisin ongelma vastauksien perusteella tuntuu olevan luotettavan työvoiman puute ja lomittajien huono saatavuus, myös rahan puute mainittiin.

Maatalousyrittäjät olivat yleisesti ottaen tyytyväisiä Karvian kunnan toimintaan maatalousyrittäjiä kohtaan. Salaoja- ja kalkitusavustusta sekä yksityistieavustusta pidettiin hyvinä tukkeinoina. Myös verotuksen toivottiin pysyvän mahdollisimman alhaisena. Kunnan toivottiin lisäksi edistävän palveluiden pysymistä paikkakunnalla ja puoltamaan hankkeita, joita maatalousyrittäjät hyödyntävät sivuelinkeinoinaan. Karvian kuntaa pyydettiin toimimaan maatilayrittäjien puolesta puhujana lomatoimeen lomitusten järjestämisen suhteen.

Lisäksi useissa vapaansanan vastauksissa nousi esille toive virkistys- ja koulutustilaisuuksista, joissa näkisi samalla muita paikallisia maatalousyrittäjiä. Näissä tilaisuuksissa maatalousyrittäjät pääsevät verkostoitumaan ja jakamaan vertaistukea. Tällainen toiminta virkistää yrittäjien mieltä ja parantaa työssä jaksamista. Myös neuvontapalveluiden ja koulutustilaisuuksien tarpeellisuus nostettiin esille vastauksissa.

Maatalousyrittäjille suunnattujen tapahtumien lisäksi toivottiin, että maatalousaiheista tapahtumaa järjestettäisiin myös muille kuntalaisille, esimerkiksi lasten ja nuorten retkiä tiloille. Karvia on tunnettu hyvästä yhteishengestä ja talkoohenkisyydestä, joten kuntalaisille avoimen tapahtuman järjestäminen olisi hyvinkin mahdollista. Pienessä kunnassa maatalouden ja pk-yritysten kiinnostavuutta on hyvä lisätä.

Tämän lisäksi kyselyn vapaan sanan vastauksissa eräs vastaaja kommentoi:

”Suoramyyntiä, kun saataisiin tänne Karviaan, olis ok.”

Ja yhteistyövaihtoehtoista kysyttäessä eräs toinen vastaaja kommentoi:

”Täytyisi yhteistyössä metsästysseuran esim. Kirkonkylästen kanssa selvittää tilateurastamo toimintaa mitä se vaatisi, jos perustettaisiin yhteinen teurastamo ja lähiruokamyymälä sen yhteyteen.”

Karviassa ei välttämättä ole kannattavaa yksittäisen maatalousyrittäjän perustaa tilamyymälää tilansa oheen. Jo olemassa olevaa suoramyyntiä olisi kuitenkin hyvä kehittää ja tuoda sitä kuluttajille helpommin lähestyttäväksi. Suoramyynnillä voisi olla mahdollisuuksia kehittyä maataloushenkisessä kunnassa.

Karvian naapurikunnassa Kauhajoella on toiminnassa Mini Farm Shop -myymälä, joka on automaattinen maatilapuoti. Mini Farm Shop toimii ilman myyjää. Sen kaikki tuotteet ovat pakasteita, ja ne ovat tarjolla myyntiautomaateissa (Kantola, 2022). Maksaminen tapahtuisi, kortilla tai kännykällä. Valvontakamera ja liiketunnistimet auttavat tarkkailemaan, että myymälässä on kaikki kunnossa. Tällaiseen Mini Farm Shopiin ei tarvittaisi erikseen myyjää, jolloin aukioloajat voisivat olla laajemmat.

Kuten opinnäytetyössä todettiin, Karvia on hyvin vahvasti maatalouteen suuntautunut kunta. Ollaan siis ylpeitä siitä ja pidetään huolta, että se on sitä myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

- Aalto-Setälä, J., Forsman-Hugg, S., Kinnunen, P., & Kujala, P. (14.6.2022). *Maa- ja elintarviketalouden tilannekatsaus: kesäkuu 2022*. Pellervon taloustutkimus (PTT). <https://www.ptt.fi/ennusteet/maa-ja-elintarviketalouden-tilannekatsaus-kesakuu-2022/>
- Arovuori, K. (23.2.2023). *Tuotantopanosten käyttö ei vähentynyt*. Käytännön maamies. <https://kaytannonmaamies.fi/tuotantopanosten-kaytto-ei-vahentynyt/>
- Kantola, A., (25.1.2022). *Kauhajoen keskustaan nousi automaattinen maatilapuoti-paikalliset yrittäjät kertovat, mitä sen perustaminen maksoi ja miten uusi tapa myydä ruokaa toimii: ”Vähintään 10–15 vuotta tämä pelittää”*. Maaseudun tulevaisuus. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/dd851637-c8c3-5664-bfb7-a46ebd9507aa>
- Karvian kunta. (i.a.). *Karvian kunta sanoin ja luvuin*. <https://karvia.fi/karvian-kunta/>
- Karvian kunta. (2020). Elinvoimalautakunta, kokous 10.9.2020, Valtuustoaloite opinnäytetyön teettämisestä. https://karvia.fi/wp-content/uploads/2020/09/Elinvoimalk-3_1009_2020-esityslista-1.pdf
- Kersalo, J. & Pirinen, P. (2009). *Suomen maakuntien ilmasto*. Ilmatieteenlaitos. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/15734/2009nro8.pdf?sequence=1>
- Lehtonen, H., Niskanen, O., Karhula, T., & Jansik, C. (2017). *Maatalouden rakennekehitys ja investointitarve vuoteen 2030* [sähköinen tietoaaineisto]. Luonnonvarakeskus (Luke). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-383-3>
- Lehtonen, H., Saarnio, S., Rantala, J., Luostarinen, S., Maanavilja, L., Heikkinen, J., Soini, K., Aakkula, J., Jallinoja, M., Rasi, S., & Niemi, J. (2020). *Maatalouden ilmastotiekartta – Tiekartta kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen Suomen maataloudessa*. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK. Helsinki. <https://www.mtk.fi/ilmastotiekartta>
- Lehtonen, S. (19.4.2023). *Parhaat maitotilat tekivät viime vuonna ennätystulosta, kuilu hyvin ja huonosti pärjäävien välillä repesi entistä leveämmäksi*. Maaseudun tulevaisuus. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/0cf7d0e6-e783-4926-bdb1-92e401d54c91>
- Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-a). *Kotieläinten lukumäärät 1.4. ja 1.5. ELY-keskuksittain*. Valitut muuttujat: 2000–2022, koko maa, eläimiä, tiloja, lypsylehmät. https://Tilastokeskusdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_12%20Kotielainten%20lukumaara/01_Kotielainten_lukumaara_kevaalla_ELY.px/table/tableViewLayout2/?rxid=786f0450-355f-4a91-af51-6898606f4e0f

- Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-b). *Kotieläinten lukumäärät 1.4. ja 1.5. kunnittain*. Valitut muuttujat: 2014–2021, Karvia, tiloja, naudat yhteensä, siat yhteensä, siipikarja yhteensä, lampaat yhteensä. https://Tilastokeskusdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_12%20Kotielainten%20lukumaara/02_Kotielainten_lukumaara_kevaalla_kunta.px/?rxid=786f0450-355f-4a91-af51-6898606f4e0f
- Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-c). *Käytössä oleva maatalousmaa kunnittain*. Valitut muuttujat: 2014–2021, Karvia, viljelyala, rehunurmi, kaura, rehuohra, laidun, seosviljat, kumina, kevätvehnä, kesannot, luonnonhaittapelto. https://Tilastokeskusdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_22%20Kaytossa%20oleva%20maatalousmaa/02_Kaytossa_oleva_maatalousmaa_kunta.px/table/tableViewLayout2/
- Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-d). *Lihantuotanto kunnittain vuosittain (nauta, sika ja lammas)*. Valitut muuttujat: 2014–2021, Karvia, lihan tuotanto, nauta, sika, lammas. https://Tilastokeskusdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_06%20Lihantuotanto_04%20Vuositilastot/10_Lihantuotanto_kunta.px/table/tableViewLayout2/?rxid=786f0450-355f-4a91-af51-6898606f4e0f
- Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-e). *Maatalous- ja Puutarhayrityksien lukumäärät tuotantosuunnittain maakunnittain*. Valitut muuttujat: 2021–2022, koko maa, viljanviljely ja muu kasvinviljely, lypsykarjatalous, naudanlihan tuotanto, sikatalous, siipikarjatalous. https://Tilastokeskusdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_02%20Rakenne_02%20Maatalous-%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/05_Maatalous_ja_puutarhayrit_lkm_tuot_maakunta.px/table/tableViewLayout2/?rxid=786f0450-355f-4a91-af51-6898606f4e0f
- Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-f). *Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä kunnittain*. Valitut muuttujat: 2010–2022, Karvia. https://Tilastokeskusdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_02%20Rakenne_02%20Maatalous-%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/02_Maatalous_ja_puutarhayrit_lkm_kunta.px/table/tableViewLayout2/?rxid=786f0450-355f-4a91-af51-6898606f4e0f
- Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-g). *Maatalous- ja puutarhayritysten maankäyttölajit*. Valitut Muuttujat: 2015–2022, koko maa, lypsykarjatalous, pinta-ala, yhteensä maatalousmaa. https://Tilastokeskusdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_02%20Rakenne_02%20Maatalous-%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/07_Maatalous_ja_puutarhayrit_maankayttolajit.px/table/tableViewLayout2/?rxid=786f0450-355f-4a91-af51-6898606f4e0f
- Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-h). *Maidontuotanto kunnittain vuosittain*. Valitut muuttujat: 2014–2021, Karvia, tiloja, maidontuotanto.

https://Tilastokeskusdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_02%20Maito-%20ja%20maitotuotetilasto_04%20Vuositilastot/12_Maidontuotanto_kunta_v.px/table/tableViewLayout2/?rxid=786f0450-355f-4a91-af51-6898606f4e0f

Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-i). *Tilan hoidosta vastaavan henkilön ammatillinen koulutus (kaikki ammattialat) ELY-keskuksittain*. Valitut muuttujat: 2020, koko maa, Satakunta, ei ammatillista koulutusta, perustason ammatillinen koulutus, ylempi ammatillinen koulutus.

https://Tilastokeskusdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_02%20Rakenne_04%20Maa-%20ja%20puutarhatalouden%20tyovoima/07_Tilan_hoidosta_vast_akoul_ELY.px/table/tableViewLayout2/?rxid=001bc7da-70f4-47c4-a6c2-c9100d8b50db

Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-j). *Viljelijöiden lukumäärä yksityishenkilöiden omistamilla tiloilla*. Valitut muuttujat: 2022, koko maa, satakunta, ikäluokat yhteensä, kaikki ikäluokat.

https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_02%20Rakenne_02%20Maatalous-%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/08_Viljelijoiden_lkm_yksityishenk_om_tiloilla.px/

Luonnonvarakeskus (Luke). (24.5.2022a). *Ruuan hintaan kohdistuu poikkeuksellisen korkeita nousupaineita*. <https://www.luke.fi/fi/uutiset/ruuan-hintaan-kohdistuu-poikkeuksellisen-korkeita-nousupaineita>

Luonnonvarakeskus (Luke). (30.11.2022b). *Maatalouden rakennemuutos jatkuu*.

<https://www.luke.fi/fi/uutiset/maatalouden-rakennemuutos-jatkuu>

Luonnonvarakeskus (Luke). (31.1.2023a). *Maatalouden kannattavuuskuvassa vieläkin tummia sävyjä*. <https://www.luke.fi/fi/uutiset/maatalouden-kannattavuuskuvassa-vieläkin-tummia-savyja>

Luonnonvarakeskus (Luke). (17.2.2023b). *Maataloustuotteiden tuottajahinnat 2022*.

<https://www.luke.fi/fi/tilastot/maataloustuotteiden-tuottajahinnat/maataloustuotteiden-tuottajahinnat-2022>

Luonnonvarakeskus (Luke). (3.3.2023c). *Vuosi 2022 oli maataloustuotteiden ja tuotantopanosten hinnannousujen aikaa*. <https://www.luke.fi/fi/uutiset/vuosi-2022-oli-maataloustuotteiden-ja-tuotantopanosten-hinnannousujen-aikaa>

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM). (14.1.2022). *Maatalouden kilpailukyky*.

<https://mmm.fi/maaseutu/maatalouden-kilpailukyky>

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK). (i.a.). *Työhyvinvointi*. <https://www.mtk.fi/tyohyvinvointi>

- Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela). (28.3.2023). *Maatalousyrittäjien henkinen kuormittuneisuus lisääntynyt selvästi*. <https://www.epressi.com/tiedotteet/maatalous/maatalousyrittajien-henkinen-kuormittuneisuus-lisaantynyt-selvasti.html?block=5&customer=576>
- Mattila, A. (1.4.2022). *Stressi*. Terveyskirjasto. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00976>
- Näpärä, L. (12.4.2017). *Haastattelun lajityypit*. Spoken. <https://spoken.fi/haaTilastokeskustelun-lajityypit/>
- Ojanperä, J. (2000a). Karvian meijerit. Teoksessa I-M. Koivujärvi-Viitala (toim.), *Uusi koto-Karvian kirja* (s. 307–322). Kirjapaino Raamattutalo.
- Ojanperä, J. (2000b). Maatalous. Teoksessa I-M. Koivujärvi-Viitala (toim.), *Uusi koto-Karvian kirja* (s. 225–243). Kirjapaino Raamattutalo.
- Rajaton. (2015). *Tutkijan ABC*. [https://rajatontatiedekasvatusta.wordpress.com/tutkijan-abc/#Laadullinen%20\(Kvalitatiivinen\)%20ja%20M%C3%A4%C3%A4r%C3%A4llinen%20\(Kvantitatiivinen\)%20tutkimus](https://rajatontatiedekasvatusta.wordpress.com/tutkijan-abc/#Laadullinen%20(Kvalitatiivinen)%20ja%20M%C3%A4%C3%A4r%C3%A4llinen%20(Kvantitatiivinen)%20tutkimus)
- Saari, E. (1999). *Entinen Karvia*. Kirjapaino Raamattutalo.
- Tauriainen, J. (2022). Maatalouden talouskehitys. Teoksessa T. Latvala, M. Väre, & J. Niemi (toim.), *Maa- ja elintarviketalouden suhdannekatsaus 2022* (s. 65–67). (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 44/2022). Luonnonvarakeskus (Luke). https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/551897/luke-luobio_44_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Tilastokeskus. (i.a.). *Kuntien avainluvut 1987–2021*. Valitut muuttujat: alkutuotannon työpaikkojen osuus, Karvia, 2014–2020. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/Kuntien_avainluvut_2021/kuntien_avainluvut_2021_aikasarja.px/
- Tilastokeskus. (6.2.2023a). *Maatalouden tuottajahintojen nousu hidastui vuoden 2022 viimeisellä neljänneksellä*. <https://www.Tilastokeskus.fi/julkaisu/cl7ritzpfpq0cw3wljs2wyj>
- Tilastokeskus. (27.2.2023b). *Maanviljelijöiden keski-ikä yhä kasvussa*. <https://www.Tilastokeskus.fi/julkaisu/clame5l0nbv7r0aw1lnf7h94z>
- Tilastokeskus. (6.3.2023c). *Maatalouden tuotantopanosten hinnat jatkoivat nousussa vuoden 2022 viimeisellä neljänneksellä*. <https://www.Tilastokeskus.fi/julkaisu/cl7rfnijrde110bvzgi-qsixw8>
- Valtioneuvosto. (i.a.). 3.1 *Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi*. <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/hiilineutraali-ja-luonnon-monimuotoisuuden-turvaava-suomi>

Verohallinto. (12.2.2018). *Maatilan sukupolvenvaihdos verotuksessa*. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48496/maatilan-sukupolvenvaihdos-verotuksessa/>

Väre, M., Rintamäki-Lahtinen, L., & Niskanen, O. (17.2.2022). *Maatalous tarvitsee nuoria yrittäjiä: tarjoaako CAP27 uusia keinoja?* Luonnonvarakeskus (Luke). <https://www.luke.fi/fi/blogit/maatalous-tarvitsee-nuoria-yrittajia-tarjoaako-cap27-uusia-keinoja>

LIITTEET

Liite 1. Maatilojen tulevaisuudennäkymät Karviassa -kysely

Liite 2. Saatekirje ja tietosuojailmoitus

Maatilojen tulevaisuudennäkymät Karviassa

1. Yrittäjien / omistajien määrä

1

2

3 tai enemmän

2. Yrittäjien ikä

18–35

36–55

56-

3. Koulutustaso

Ei ammatillista koulutusta maatalousalalta

Maatalousopisto

Ammatillinen koulutus

Korkeakoulututkinto

4. Paljonko tilalla on

Omaa peltomaata

Vuokrattua peltomaata

Sopimuspeltoa

Metsää

5. Tuotantomuoto

Kotieläintila

Kasvinviljelytila

6. Tuotantotapa

Tavanomainen

Luomu

7. Luomutuotantoon kuuluvat

Viljely

Tuotantoeläimet

8. Yritysmuoto

Yksityinen elinkeinoharjoittaja

Maatalousyhtymä

Osakeyhtiö

Muu

9. Oletteko harkinneet yritysmuodon muuttamista

Kyllä

Ei

10. Työskenteleekö tilalla palkattuja työntekijöitä ympärivuotisesti

Kyllä, montako

Ei

11. Työllistääkö tila kausityöntekijöitä

Kyllä, montako

Ei

12. Koetko ammattitaitoisten työntekijöiden saatavuuden haastavaksi?

Kyllä

En

Työntekijöiden löytäminen ei ole tilalle ajankohtaista

13. Onko tilalla sivuelinkeinoja

Ei sivuelinkeinoja

Urakointi

Suoramyynti

Jatkojalostus

Metsätalous

Matkailu

Muu, mikä

14. Oletko harkinnut sivuelinkeinojen mahdollisuutta

Kyllä, millaisia

Ei

15. Saako tilan yrittäjät muita tuloja maataloustulojen lisäksi

Ei muita tuloja

Muusta yritystoiminnasta

Palkkatyöstä

Sijoituksista

Eläkkeistä

Jostain muualta, mistä

16. Onko tilan liikevaihto viimeisen kolmen vuoden aikana (Liikevaihto on tilan myyntituot-
tojen yhteenlaskettu summa ilman ALV):

Pysynyt samana

Noususuuntainen

Laskusuuntainen

En osaa vastata

7. Viljelläänkö tilalla erikoiskasveja

Kyllä

Ei

18. Oletko kiinnostunut aloittamaan kotieläintuotannon?

Kyllä

Ei

Kotieläintuotanto on vaihdettu kasvinviljelyyn

19. Onko tilalla tehty investointeja viimeisen viiden vuoden aikana?

Ei investointeja

Tuotantoeläinrakennukset

Kasvinviljelyyn liittyvät rakennukset

Muut tuotantorakennukset (konehallit, varastot tms.)

Peltojen hankinta ja/tai perusparannukset

Koneet ja kalusto

Jotain muuta, mitä

20. Onko tilalle suunnitteilla investointeja seuraavan viiden vuoden aikana?

Ei investointeja suunnitteilla

Tuotantoeläinrakennukset

Kasvinviljelyyn liittyvät rakennukset

Muut tuotantorakennukset (konehallit, varastot tms.)

Peltojen hankinta ja/tai perusparannukset

Koneet ja kalusto

Jotain muuta, mitä

21. Onko suunnitteilla toimenpiteitä, joilla pyritään alentamaan kustannuksia?

Kyllä, millaisia

Ei

22. Onko kustannusten nousulla ollut vaikutuksia maatalousyrityksen toimintaan?

Kyllä, millaisia

Ei

23. Onko tilalla suunnitelmissa

Tuotannon laajentaminen

Tuotannon supistaminen

Tuotantosuunnan muuttaminen

Tuotannon alasajo

Ei muutoksia suunnitelmissa

24. Miksi tuotantoa supistetaan / ajetaan alas / tuotantosuunta vaihdetaan

25. Onko suunnitelmissa eläintenpidon lopettaminen

Kyllä

Ei

26. Onko eläintenpidon loputtua suunnitelmissa

Jatkaa kasvinviljelytilana

Viljelymaiden vuokraus

Viljelymaiden myynti

27. Tuotannon muutosten jälkeen suunnitelmissa on

Siirtyminen palkkatyöhön

Muun yritystoiminnan aloittaminen/jatkaminen

Siirtyminen eläkkeelle

Työllistyä edelleen maatalan töillä

28. Sukupolvenvaihdoksen ajankohtaisuus

Sukupolvenvaihdos ei ole ajankohtainen

Sukupolvenvaihdos on tehty viimeisen 5 vuoden aikana

Sukupolvenvaihdos on suunnitelmissa seuraavien 5 vuoden aikana

Tilalle ei löydy jatkajaa

29. Käytetäänkö tilalla urakointipalveluita

Kyllä, millaisia

Ei

30. Puuttuuko Karviasta tarvitsemiasi urakointipalveluita?

Kyllä, millaisia

Ei

31. Tehdäänkö tilalla yhteistyötä muiden tilojen kanssa

Kyllä, millaista

Ei

32. Olisiko tilalla mielenkiintoa lisätä yhteistyötä muiden tilojen kanssa

Kyllä, millaista

Ei

33. Koetko maatilán sijainnin Karviassa

Mahdollistavana tekijänä

Rajoittavana tekijänä, miksi

En osaa vastata

34. Koetaanko peltojen saatavuus Karviassa (osto tai vuokraus)

Helpoksi

Vaikeaksi

En osaa sanoa

35. Koetko peltojen etäisyyden, sijainnin tai lohkokoot haastavina

Kyllä, mahdollisuus tarkentaa

Ei

36. Rajoittaako peltojen saatavuus tilán toimintaa tai tulevaisuuden suunnitelmia

Kyllä

Ei

37. Uskotko maatalousyrityksesi selviävän nykyisestä maatalouskriisistä?

Kyllä uskon

En usko

En osaa vastata

38. Koetko pystyväsi irtautumaan työstä riittävästi

Kyllä

En, miksi

39. Koetko jaksavasi työssäsi?

5 Jaksan työssäni hyvin

4

3

2

1 En jaksa työssäni

40. Miten Karvian kunta voisi tukea maatalousyrittämistä ja yrittäjien jaksamista?

41. Mahdollisuus vapaaseen sanaan

Hyvä maatalousyrittäjä

Lähetimme teille kyselyn kahden Karvialaisen AMK- agrologiopiskelijan puolesta, koskien heidän opinnäytetyötään Maatalouden nykytila ja tulevaisuuden näkyminen Karviassa.

Opinnäytetyön tekijät Jenna Liikala ja Sanna Teerioja Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyö tilaaja on Karvian kunta. Pyydämme teitä vastaamaan oheisessa linkissä olevaan kyselyyn perjantaihin 3.3.2023 mennessä.

Opiskelijoiden puheenvuoro:

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää maatalouden nykytilaa ja tulevaisuutta Karviassa. Tavoitteena on saada vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Millainen on maatalouden nykytila Karviassa.
- Millaisia tulevaisuuden kehitysnäkymiä maataloudella on Karviassa.
- Miten Karvian kunta voisi tukea paikallisia maatalousyrittäjiä.

Vastaamiseen menee noin 15 minuuttia. Pääasiassa kysymykset ovat monivalintakysymyksiä, joihin voit valita sopivimman vastauksen valmiista vastausvaihtoehdoista.

Valmistuttuaan opinnäytetyö on luettavissa Theseus julkaisuarkistossa. Toimitamme työmme myös tulostettuna Karvian kunnalle.

Vastaamme mielellämme tutkimusta koskeviin kysymyksiin os. jenna.liikala@seamk.fi tai sanna.teerioja@seamk.fi

Suuri kiitos osallistumisesta!

Ystävällisin terveisin: opiskelijat Jenna Liikala ja Sanna Teerioja

Tietosuojailmoitus

Vastaaminen on vapaaehtoista ja tapahtuu nimettömästi. Vastauksista ei voi päätellä henkilöllisyyttä. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto kerätään ainoastaan tätä opinnäytetyötä varten ja hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Rekisterinpitäjän valtuuttamana kysely lähetetään Porin kaupungin yhteistoiminta--alueen kautta, eikä sähköpostiosoitteita luovuteta opinnäytetyön tekijöille. Kysely toteutetaan Webropolin kautta, jolloin vastaukset menevät suoraan vain opinnäytetyön tekijöille.

Ystävällisin terveisin

Karvian maaseututoimi